

Rapport van bevindingen Jaarrekening 2013 Curaçao

Rechtmatigheid

juli 2015

Registratienummer 2014-0018

Inhoudsopgave

1	SAMENVATTING	3
2	OVER DIT ONDERZOEK	8
2.1	Aanleiding	8
2.2	Wettelijk oordelen/kader	8
2.3	Tijdigheid opstellen en controleren van de jaarrekening	8
2.4	Leeswijzer	9
3	FINANCIEEL BEHEER	10
3.1	Landsverordening Financieel beheer	10
3.2	Verantwoording over financieel beheer	11
3.3	Verbeterplan CFT	13
3.4	Oordeel over het financieel beheer	14
4	BELEIDSINFORMATIE	15
4.1	Comptabiliteitsvoorschriften	15
4.2	Werkwijze	16
4.3	Beleidsvoornemens in de begroting	17
4.4	Wordt antwoord gegeven op de 3H-vragen?	18
4.5	Oordeel over de beschikbaarheid van de informatie over het gevoerde beleid	18
5	FINANCIËLE INFORMATIE - DE JAARREKENING	19
5.1	Het opstellen van de jaarrekening	19
5.2	De begroting en begrotingswijzigingen.....	20
5.3	De begrotingsuitvoering Gewone Dienst.....	20
5.4	Begrotingsuitvoering Kapitaaldienst.....	21
5.5	Nota's ex artikel 42 Lv CV	22
5.6	Het exploitatiesaldo	23
5.7	De controle door de SOAB	23
5.8	Fouten en onzekerheden in de Jaarrekening	25
5.9	Afwijkingen inrichting jaarrekening ten opzichte van de comptabiliteitsvoorschriften.....	26
5.10	Bevindingen Rekening van baten en lasten.....	28
5.11	Bevindingen balansposten	33
5.12	Oordeel over de Jaarrekening	34
6	TEKORTKOMINGEN MET BETREKKING TOT HET GEVOERDE FINANCIEEL BEHEER EN DE JAARREKENING	36
7	VASTSTELLING DOOR DE STATEN VAN DE JAARREKENINGEN 2010 TOT EN MET 2012	37
8	REACTIE VAN DE MINISTER VAN FINANCIËN EN HET NAWOORD VAN DE REKENKAMER.....	38
8.1	Reactie van de Minister van Financiën.....	38
8.2	Nawoord Rekenkamer.....	38
9	BIJLAGEN	39
9.1	Bijlage 1 - Geconstateerde fouten, onzekerheden en afwijkingen ten opzichte van de comptabiliteitsvoorschriften in de Jaarrekening 2013.....	39
9.2	Bijlage 2 – Tekortkomingen in de AO/IC.....	49

1 SAMENVATTING

Voor u ligt het rapport van bevindingen van de Algemene Rekenkamer Curaçao (de Rekenkamer) bij de Jaarrekening 2013 van Curaçao. In dit rapport presenteert de Rekenkamer de resultaten van haar rechtmatigheidsonderzoek naar de jaarrekening en naar de bedrijfsvoering van de ministeries.

De wettelijke taken van de Rekenkamer zijn beschreven in artikel 22 van de Landsverordening Algemene Rekenkamer Curaçao (hierna Lv ARC) en in artikel 68 van de Staatsregeling. In het kader van deze wettelijke taken heeft de Rekenkamer het gevoerde financieel beheer en materieel beheer van de ministeries beoordeeld. Daarbij is de Rekenkamer nagegaan of de informatie in de jaarrekening van de ministeries over de financiën tot stand is gekomen volgens de daarvoor geldende regels en goed is weergegeven in de jaarrekening. Hierbij heeft de Rekenkamer, op grond van artikel 24 van de Lv ARC, gebruik gemaakt van de bevindingen van de Stichting Overheidsaccountantsbureau (SOAB) die de Jaarrekening 2013 heeft gecontroleerd. Met de wettelijke oordelen ondersteunt de Rekenkamer de Staten bij het verlenen van decharge aan de betrokken ministers.

De Rekenkamer merkt op dat het lang heeft geduurd voordat het ministerie van Justitie de Rekenkamer de door de Rekenkamer gevraagde informatie betreffende het Criminaliteitsbestrijdingsfonds heeft verstrekt. Verder heeft het ministerie van Financiën de gevraagde informatie betreffende de beleidsplannen en -verslagen zoals bedoeld in artikel 2 van de Landsverordening Algemene Bestuurlijke Organisatie niet verstrekt. Als gevolg hiervan heeft de Rekenkamer niet binnen de in de Landsverordening Comptabiliteit 2010 (Lv CV) gestelde termijn haar rapport kunnen uitbrengen en heeft zij niet alle voorgenomen werkzaamheden kunnen uitvoeren.

De belangrijkste uitkomsten van het onderzoek naar de Jaarrekening 2013 zijn:

1. *De financiële informatie voldoet niet aan de eisen die de Comptabiliteitslandsverordening (CV) en de Lv ARC stellen*
 - Er bestaan ernstige en omvangrijke tekortkomingen in de interne controle en daarmee in het financieel beheer. Dit heeft ertoe geleid dat de informatie over de balansposten, de posten van de Gewone Dienst en de Kapitaaldienst geen getrouw beeld geeft van de posten in de Jaarrekening 2013; er is sprake van fouten en onzekerheden in de jaarrekening en omvangrijke begrotingsover- en onderschrijdingen.
 - Er bestaan onzekerheden als gevolg van het ontbreken van informatie die nodig is om de jaarrekening te kunnen controleren. De Rekenkamer is van oordeel dat

het ontbreken van informatie (documenten, specificaties, onderbouwingen e.d.) vermijdbaar en verwijtbaar is.

De meeste fouten en onzekerheden zijn naar het oordeel van de Rekenkamer eenvoudig op te lossen. Dit betekent dat verwacht mag worden dat de jaarrekening binnen een redelijke termijn van enkele jaren geen fouten en onzekerheden meer bevat.

2. Het financieel beheer is niet op orde

In het kader van de jaarrekeningcontrole 2013 is onderzoek gedaan naar de opzet, het bestaan en de werking van de administratieve organisatie en de daarin verankerde maatregelen van interne beheersing (AO/IB) bij alle ministeries¹. Het onderzoek bracht voor alle ministeries in totaal bijna 200 tekortkomingen aan het licht (meer dan 20 per ministerie). Deze tekortkomingen houden risico's in voor de rechtmatigheid, de volledigheid, de juistheid en de doelmatigheid van baten en lasten. De tekortkomingen komen grosso modo voor bij alle ministeries en hebben betrekking op de capaciteit en deskundigheid van personeel, de interne controle, het inkoopproces, de personeelslasten, de subsidieverstrekking, de opbrengsten en de (tussentijdse) verslaggeving. Het gaat hierbij om bijna 50% van alle lasten en 95% van alle baten.

De Rekenkamer is van oordeel dat sprake is van ernstig falen van het financieel beheer. Als gevolg hiervan ontbreekt betrouwbare informatie in de jaarrekening en het jaarverslag over onder andere de uitvoering van de begroting en de financiële positie. Zonder deze betrouwbare informatie kunnen de Staten hun controlerende taak niet goed uitoefenen en zijn zij niet in staat om op verantwoorde wijze de ministers decharge te verlenen voor het gevoerde beleid.

3. De informatiewaarde is onvoldoende

De informatiewaarde van de Jaarrekening 2013 voldoet niet geheel aan de eisen die de CV stelt; met name ontbreekt een toereikende toelichting in de jaarrekening. Zo ontbreekt in de jaarrekening informatie over:

- de realisatie van beleidsvoornemens;
- de oorzaken van de verschillen tussen de begrote en de gerealiseerde baten en lasten per ministerie of staatsorgaan per functie op het niveau van economische categorieën.

¹ Het ministerie van SOAW heeft het onderzoek van de SOAB belemmerd. Daardoor is het voorgenomen onderzoekprogramma niet uitgevoerd.

Daardoor bevat de Jaarrekening onvoldoende informatie om de gebruikers ervan in staat te stellen zich een oordeel te vormen over de uitvoering van de beleidsvoornemens en het gevoerde beheer.

Op grond van bovenstaande bevindingen komt de Rekenkamer tot het oordeel dat de Jaarrekening 2013 niet voldoet aan de eisen en normen die aan een jaarrekening volgens de wet worden gesteld (w.o. ontbreken van informatie over de realisatie van beleidsvoornemens, analyse van de verschillen tussen de begrote en de werkelijke kosten en handelen in strijd met de subsidieverordening). De Rekenkamer is van oordeel dat de SOAB wat betreft de getrouwheid terecht een controleverklaring van oordeelonthouding bij de jaarrekening heeft afgegeven en wat betreft de rechtmatigheid een afkeurend oordeel.

Ook vorig jaar voldeed de jaarrekening hier niet aan. De Rekenkamer heeft naar aanleiding van haar onderzoek naar de Jaarrekening 2012 aanbevelingen gedaan om te komen tot verbeteringen. In het nawoord (rapport rechtmatigheid Jaarrekening 2012) stelde de Rekenkamer vast dat de minister niet is ingegaan op de zaken die nog niet zijn afgedaan en op de aanbevelingen van de Rekenkamer om te komen tot een situatie van controleerbaar financieel beheer.

In het rapport Rechtmatigheidsonderzoek Jaarrekening 2012 wees de Rekenkamer erop dat Curaçao voor een grote uitdaging stond om er voor te zorgen dat binnen een aantal jaren de interne organisatie zodanig is verbeterd, dat fouten en onzekerheden binnen de perken blijven. Nu blijkt dat verbeteringen in 2013 zijn uitgebleven, zal de Rekenkamer bij de volgende jaarrekening jaar formeel² bezwaar maken, tenzij er komend jaar een duidelijke verbetering optreedt of de regering een verbeterplan vaststelt dat de oorzaken voor fouten en onzekerheden wegneemt.

De Rekenkamer kan bezwaar maken wanneer een minister in strijd met de regels geld heeft uitgegeven of (niet) heeft ontvangen. Ook kan bezwaar worden gemaakt wanneer een minister onvolkomenheden in het financieel beheer en materieel beheer van zijn departement heeft laten voortbestaan. De Rekenkamer zal dit altijd weloverwogen doen. De Rekenkamer zal de minister eerst op de hoogte brengen van het voornemen om bezwaar te maken en met hem/haar overleggen. Pas als dat niet tot verbeteringen leidt, komt de bezwaarprocedure in beeld. De bezwaarprocedure is bedoeld als signaal dat maatregelen dringend nodig zijn. De bezwaarprocedure is wettelijk geregeld in de artikelen 27 en 28 van de Lv ARC.

Aanbevelingen

Het is voor Curaçao van groot belang dat in de nabije toekomst sprake is van een controleerbaar financieel beheer. De Rekenkamer beveelt het volgende aan:

² Artikel 27 en 28 van de Landsverordening Algemene Rekenkamer Curaçao.

Aanbevelingen aan de regering

Betreffende de tekortkomingen:

- laat alle ministers een verbeterplan opstellen en aan de minister van Financiën aanbieden;
- laat de minister van Financiën deze plannen beoordelen (onderlinge samenhang, realiteitsgehalte, prioritering e.d.);
- laat de Raad van Ministers de verbeterplannen accorderen;
- biedt de door de Raad van Ministers geaccordeerde verbeterplannen aan de Staten aan met de toezegging dat de Staten periodiek zullen worden geïnformeerd over de uitvoering van de plannen, inclusief de oordelen van de SOAB daarover;
- maak afspraken over de rol van de minister van Financiën betreffende de bewaking van de uitvoering van de plannen.

Betreffende de uitvoering van de begroting:

- zorg ervoor dat in eerste instantie de minister van Financiën tijdig op de hoogte is van dreigende overschrijdingen, door:
 - o de controllers bij de verschillende ministeries maandelijks aan hun minister te laten rapporteren over de uitvoering van de begroting en aan te laten geven voor welke posten overschrijdingen dreigen;
 - o de ministers vervolgens te laten rapporteren aan de minister van Financiën;

Betreffende de rapportage over de realisatie van beleidsvoornemens:

- geef vanaf de jaarrekening 2014 meer inhoud aan het rapporteren over:
 - o de realisatie van de beleidsvoornemens zoals die in het regeerprogramma 2013 -2016 zijn verwoord;
 - o de oorzaken van de verschillen tussen de begrote en de gerealiseerde baten en lasten per ministerie of staatsorgaan op het niveau van economische categorieën per functie
- bepaal in overleg met de ministeries welke beleidsinformatie gegeven moet worden;
- combineer de rapportages van de controllers met het schriftelijk verslag dat de secretarissen-generaal uitbrengen aan de minister over de werkzaamheden, het gevoerde beleid en de doelmatigheid en doeltreffendheid van de werkzaamheden en werkwijze van het ministerie (Landsverordening Ambtelijke Bestuurlijke Organisatie, A.B. 2010 no. 87 letter k).

Aanbevelingen aan de minister van Financiën

- geef de hoogste prioriteit aan het op orde brengen van het financieel beheer door:
 - o het PEFA³-verbeterplan ten behoeve van het financieel beheer met voortvarendheid te blijven uitvoeren;
 - o te zorgen dat er een Landsverordening Financieel beheer wordt vastgesteld.
- handel wat betreft de inrichting en de toereikendheid van de jaarrekening in overeenstemming met de Landsverordening Comptabiliteit 2010. Zorg voor een toelichting per ministerie of staatsorgaan op het niveau van economische categorieën per functie op de verschillen tussen de begrote en de gerealiseerde baten en lasten (oorzaken van de verschillen);
- specificeer en analyseer de balansrekeningen Gelden in bewaring en Anticipatieposten;
- zorg voor een betrouwbare onderbouwing van verschillende getroffen Voorzieningen;
- neem wat betreft de Duurtetoeslag op korte termijn stappen om de omvang van de verplichting te berekenen en tref daar een voorziening voor;
- handel in overeenstemming met de geldende wet- en regelgeving zoals de Lv Comptabiliteitsvoorschriften (Lv CV), de Subsidieverordening, interne procedures en richtlijnen;
- zorg ervoor dat het banksaldo en de verantwoording over de inkomsten en de uitgaven van het Criminaliteitsbestrijdingsfonds in de jaarrekening wordt verwerkt;
- zorg voor nadere regels ter uitvoering van meerdere artikelen van de Lv CV⁴.

³ Public Expenditure and Financial Accountability

⁴ Het betreft de artikelen 8, lid 3, 17, 19, 31. 42, lid 3, 45 lid 3, 46 lid 3, 49 lid 1.

2 OVER DIT ONDERZOEK

2.1 Aanleiding

De jaarrekening dient zowel de financiële posities als de baten en lasten van de ministeries te vermelden (financiële informatie) en of de doelen en prestaties die in de begroting van de ministeries waren afgesproken ook zijn gerealiseerd (informatie over beleid).

In de CV (artikel 51) is bepaald dat de Staten de jaarrekening niet goedkeuren voordat zij hebben kunnen kennisnemen van het verslag van de Algemene Rekenkamer Curaçao.

2.2 Wettelijk oordelen/kader

Volgens de Lv ARC (artikel 22, lid 1, 2 en 3) onderzoekt de Rekenkamer:

- a. het door de ministers gevoerde financiële beheer en de jaarlijkse financiële verantwoording daarover en
- b. de administraties die ten behoeve van dat beheer en die verantwoordingen worden gevoerd.

Ten aanzien van het gevoerde financiële beheer onderzoekt de Rekenkamer of de baten, lasten en balansmutaties tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de vastgestelde landsbegroting en met andere wettelijke regelingen en of zorg is gedragen voor een ordelijk en controleerbaar financieel beheer.

Ten aanzien van de financiële verantwoording onderzoekt de Rekenkamer of deze het gevoerde financiële beheer deugdelijk weergeeft en of deze in overeenstemming met de Lv CV is opgesteld.

Met betrekking tot het onderzoek naar het verslag zoals bedoeld in artikel 33 van de Lv CV heeft de Rekenkamer niet alle voorgenomen werkzaamheden kunnen uitvoeren. De reden hiervoor is dat het ministerie van Financiën niet alle gevraagde informatie en documenten, zoals de door de ministers goedgekeurde beleidsplannen en de verslagen ex artikel 2 van de Lv ABO, heeft verstrekt.

2.3 Tijdigheid opstellen en controleren van de jaarrekening

In artikel 49 van de CV is bepaald dat de jaarrekening vóór 1 september van het jaar, volgend op het jaar waarop zij betrekking heeft, door de minister van Financiën moet worden opgesteld. Artikel 50 bepaalt dat de jaarrekening onmiddellijk nadat deze door de Raad van Ministers is geaccordeerd aan de Rekenkamer en de SOAB gezonden moet worden. De jaarrekening is op 28

augustus 2014 door de minister van Financiën schriftelijk aan de Rekenkamer aangeboden.

In de CV is in artikel 50 bepaald dat de SOAB binnen een termijn van anderhalve maand haar verklaring en het daarbij behorende verslag na ontvangst van de jaarrekening naar de minister van Financiën en de Rekenkamer moet sturen. De controleverklaring en het verslag heeft de Rekenkamer op 30 december 2014 ontvangen; dit is bijna 3 maanden na afloop van de termijn zoals die is opgenomen in artikel 50, lid 2 van de CV. De controle van de Jaarrekening 2013 door de Rekenkamer heeft vertraging opgelopen omdat de ministeries van Financiën en Justitie niet/niet tijdig de door de Rekenkamer gevraagde informatie hebben verstrekt.

2.4 Leeswijzer

In dit rapport komen achtereenvolgens aan de orde: het financieel beheer (hoofdstuk 2), de informatie in de jaarrekening over het door de ministeries gevoerde beleid (hoofdstuk 3) en de financiën van de ministeries (hoofdstuk 4). In hoofdstuk 5 wordt een overzicht gegeven van de tekortkomingen die er volgens de Rekenkamer bestaan ten aanzien van het gevoerde beheer en de jaarrekening. Dit rapport wordt afgesloten met een weergave van de reactie op het conceptrapport van de minister van Financiën, aangevuld met het nawoord van de Rekenkamer (hoofdstuk 6). In de bijlagen is een overzicht gegeven van de fouten en onzekerheden in de posten van de Jaarrekening, alsmede de tekortkomingen in de AO/IC.

3 FINANCIEEL BEHEER

Onder financieel beheer verstaat de Rekenkamer informatie over het geheel van beslissingen, handelingen en regels ter sturing en verantwoording van de financiële stromen. Voorwaarden voor goed financieel beheer zijn 'ordelijkheid' en 'controleerbaarheid'. Het financieel beheer is ordelijk als het onder meer voldoet aan de volgende voorwaarden:

- de bevoegdheden tot het verrichten van financiële handelingen zijn vastgelegd in duidelijke regels en er wordt ook volgens deze regels gehandeld. In het verlengde hiervan dient de verantwoordelijkheid voor de bewaring van financiële middelen duidelijk vastgelegd te zijn en
- het financieel beheer voldoet aan de regels die gesteld zijn in de regelgeving.

Er is sprake van controleerbaar financieel beheer wanneer de beschikbare financiële informatie externe controleurs in staat stelt om op eenvoudige wijze de besluitvorming op elk gewenst moment te reconstrueren.

Om na te gaan of er sprake is van ordelijk en controleerbaar financieel beheer heeft de Rekenkamer allereerst een initiële cijferbeoordeling uitgevoerd en getoetst of de CV is nageleefd ten aanzien van de jaarrekening. Bij de analyse van het financieel beheer heeft de Rekenkamer op grond van artikel 24 van de Lv ARC gebruik gemaakt van de bevindingen van de SOAB.

3.1 Landsverordening Financieel beheer

De Regering heeft ervoor gekozen om in de Comptabiliteitslandsverordening de nadruk te leggen op het begrotings- en verantwoordingsproces, waarin de verhouding tussen de uitvoerende en de controlerende macht in de budgettaire besluitvorming tot uitdrukking komt.

Volgens de memorie van toelichting bij de CV wordt de verdere uitwerking van de technische spelregels die toegepast moeten worden in het dagelijkse financieel beheer van de overheid, neergelegd in de separate Landsverordening Financieel Beheer. Dan gaat het bijvoorbeeld om concrete bepalingen op het gebied van het aangaan van overeenkomsten, restitutie op uitgaven, kwijtschelding en verjaring, het beheer van de liquide middelen en reken- en schadeplichtigheid. Voor zover de Rekenkamer heeft kunnen nagaan bestaat deze landsverordening niet.

De ministers zijn verantwoordelijk voor het financieel beheer. Ter verlening van decharge aan de ministers over het door hen gevoerde financieel beheer met betrekking tot het voorafgaande dienstjaar dient de Gouverneur uiterlijk binnen één maand na het uitbrengen van het verslag van de Algemene Rekenkamer, een ontwerplandsverordening tot vaststelling van de jaarrekening in bij de Staten.

De Rekenkamer is van oordeel dat een Landsverordening Financieel beheer voor de ministers onmisbaar is om de verantwoordelijkheid voor het financieel beheer te kunnen dragen.

3.2 Verantwoording over financieel beheer

In artikel 39 van de Lv CV is bepaald dat de minister verantwoordelijk is voor de doeltreffendheid en doelmatigheid van het beleid dat aan de begroting ten grondslag ligt, alsmede voor de doelmatigheid van de bedrijfsvoering van zijn ministerie. Volgens de memorie van toelichting bij de Lv CV moet elke minister hierover verantwoording afleggen aan de Staten.

De kwaliteit van de interne beheersingsmaatregelen was in 2013 nog steeds onvoldoende. De Rekenkamer wijst erop dat zolang dit onvoldoende is, de interne accountant de jaarrekening niet kan goedkeuren. Daarom heeft de SOAB de minister van Financiën nadrukkelijk geadviseerd om een plan van aanpak op te stellen om de bestaande onzekerheden weg te nemen. Het ministerie van Financiën heeft toegezegd het plan van aanpak op te stellen dat betrekking zal hebben op enkele aspecten van het begrotingsproces, de belastingopbrengsten, personeelslasten, inkopen en subsidieverstrekking. Het plan zal door de SOAB worden getoetst. De uitvoering van het plan zal de SOAB, in het kader van haar reguliere jaarrekeningcontrole (de beoogde verbetering van de AO/IC ten behoeve van een getrouwe jaarrekening), monitoren. Momenteel is het ministerie van Financiën bezig met het opstellen van een plan van aanpak.

In onderstaande tabel zijn de processen met het grootste financiële belang opgenomen, waarvan het financieel beheer nog niet op orde is. Per proces is aangegeven wat het financieel belang is (absoluut en procentueel).

Tabel 3.1– Overzicht processen waarvan financieel beheer niet op orde is

Processen	2013 Bedrag in ANG x1 miljoen	2013 Aandeel in de totale lasten / opbrengsten	2012 Bedrag in ANG x1 miljoen	2012 Aandeel in de totale lasten / opbrengsten
A. Personeelslasten	454,1	28%	462,1	26%
B. Overige goederen en diensten	203,9	13%	214,5	12%
C. Inkomensoverdrachten	72,0	5%	66,3	4%
D. Onderstandsverlening	41,1	3%		
Totaal A, B, C en D	771,1	49%	742,9	42%
Totale lasten	1.581,5		1.804,7	
E. Belastingopbrengsten	1.423,4	84%	1.475,9	84%
F. Overige opbrengsten	190,2	11%	-	
Totaal E en F	1.613,6	95%	1.475,9	84%
Totale baten	1.702,4		1.766,7	

Door de SOAB is in 2013 uitgebreid onderzoek gedaan naar de opzet, het bestaan en de werking van de beheersingsmaatregelen. Over haar bevindingen heeft de SOAB per ministerie gerapporteerd. De SOAB constateerde in totaal rond 200 tekortkomingen in het financieel beheer (gemiddeld meer dan 20 per ministerie).

Onderstaand is een recapitulatie opgenomen van de tekortkomingen.

Algemeen

- de betrouwbaarheid van de gegevensverwerking in de financiële administratie (E1) en de integriteit van de achterliggende gegevensbestanden zijn niet gewaarborgd;
- er bestaat een tekort aan capaciteit en deskundigheid;
- interne controleprocedures zijn ontoereikend;
- de interne controlefunctie is niet ingevuld en er is onvoldoende aandacht voor de interne controle;
- periodieke management rapportages zijn niet aanwezig.

Personeelslasten

- in 44% van de onderzochte gevallen ontbreken in de personeelsdossiers aanstellings- en ontslagbesluiten;
- er is geen administratieve procedure die de volledige registratie van de raadsbeslissingen, aanstellingsbesluiten en ministeriële beschikkingen waarborgt;
- intern is niet vastgesteld dat de brieven waarin de medewerkers een aanbod is gedaan voor een functie binnen de overheid van land Curaçao en de salarisadministratie overeenkomstig de aanstellingsbesluiten zijn.

Inkoopproces

- het mandaatregister is niet actueel en een actuele parafenlijst ontbreekt;
- procedures met betrekking tot het proces "Aangaan financiële verplichtingen" worden niet nageleefd;
- procedures en richtlijnen met betrekking tot het aanvragen van offertes worden niet nageleefd;
- procedures en richtlijnen met betrekking tot het consultancybeleid worden niet nageleefd;
- procedures en richtlijnen met betrekking tot het archiveren van financiële bescheiden worden niet nageleefd.

Proces van subsidieverstrekking

- procedures en richtlijnen met betrekking tot de beoordeling en toekenning, de betaling, de afrekening en de registratie van subsidies ontbreken;
- ondertekende ministeriële beschikkingen ontbreken;

- programma's van eisen zijn onvoldoende actueel en de eisen zijn onvoldoende meetbaar geformuleerd;
- controle op de doelmatige besteding van de subsidies ontbreekt;
- formele jaarlijkse afrekening en sanctiebeleid ontbreekt.

Opbrengsten

- (actuele) procedures en richtlijnen voor diverse opbrengsten ontbreken;
- volledigheid van de opbrengsten is niet vast te stellen.

Verslaggeving

- informatie over de realisatie van de beleidsvoornemens is niet beschikbaar;
- informatie over de oorzaken van de verschillen tussen de begrote en de gerealiseerde baten en lasten per ministerie of staatsorgaan per functie op het niveau van economische categorieën is niet beschikbaar.

Als gevolg van de vele tekortkomingen in de administratieve organisatie en de interne controlemaatregelen bestaan veel onzekerheden over de juistheid en de volledigheid van de baten en de lasten. Als gevolg hiervan kon geen goedkeurende controleverklaring bij de Jaarrekening 2013 worden gegeven, noch ten aanzien van de getrouwheid (oordeelonthouding) noch ten aanzien van de rechtmatigheid (afkeurend).

De Rekenkamer is van oordeel dat sprake is van een ernstig falen van het financieel beheer. Als gevolg hiervan ontbreekt betrouwbare (tussentijdse) informatie over onder andere de uitvoering van de begroting en de financiële positie van Curaçao en kunnen de Staten hun controlerende taak niet goed uitoefenen en zijn zij niet in staat om op verantwoorde wijze de ministers decharge te verlenen voor het gevoerde beleid.

De Rekenkamer beveelt aan dat:

- alle ministers een verbeterplan opstellen en aan de minister van Financiën aanbieden;
- de minister van Financiën deze plannen beoordeelt (onderlinge samenhang, realiteitsgehalte, prioritering e.d.);
- de Raad van Ministers de verbeterplannen accordeert;
- de Raad van Ministers de verbeterplannen aan de Staten aanbiedt en aan de Staten toezegt dat de Staten periodiek zullen worden geïnformeerd over de uitvoering van de plannen, inclusief de oordelen van de SOAB daarover.

3.3 Verbeterplan CFT

Sinds 10 december 2008 houdt het College Financieel Toezicht (CFT) toezicht op de overheidsfinanciën van Curaçao. Dit vindt plaats op basis van de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (de Rijkswet). Naast het toetsen van de begroting

aan de normen in de Rijkswet, bepaalt de Rijkswet tevens dat het CFT de voortgang van verbeteracties op het terrein van het financieel beheer toetst.

In artikel 33 van de Rijkswet is bepaald dat de Ministerraad van het Koninkrijk in 2015 beslist over het al dan niet beëindigen, inperken of continueren van het tijdelijk financieel toezicht. Voor het opheffen of inperken van het financieel toezicht na 10 oktober 2015 is het van belang dat niet alleen is voldaan aan de financiële normen voor de begroting, maar dat ook het financieel beheer op orde is. Om het financieel beheer objectief te kunnen toetsen hanteert het CFT een internationaal erkend normenkader: het *Performance Measurement Framework van de werkgroep Public Expenditure and Financial Accountability* (het PEFA-framework). Het PEFA-framework bestaat uit 28 indicatoren (met één of meerdere sub-indicatoren) onderverdeeld naar zes deelgebieden binnen het financieel beheer.

Om een beeld te krijgen van de stand van zaken van het financieel beheer vanaf 10 oktober 2010 voert het CFT jaarlijks een inventarisatie uit.

Het CFT heeft nog geen rapport uitgebracht over de inventarisatie 2013 en 2014 die betrekking heeft op de jaarrekening 2012 en 2013, de begrotingsuitvoering 2013 en 2014 en het begrotingsproces 2014 en 2015.

3.4 Oordeel over het financieel beheer

Oordeel over het financieel beheer

De Rekenkamer is van oordeel dat in 2013 sprake was van ernstig falend financieel beheer. Als gevolg hiervan bevat de jaarrekening te veel fouten en onzekerheden. Het gevolg hiervan is dat:

- de SOAB wat betreft de rechtmatigheid een afkeurende controleverklaring bij de jaarrekening heeft afgegeven en wat betreft de getrouwheid een verklaring van oordeelonthouding;
- de Staten over minder betrouwbare informatie beschikken om de uitvoering van het beleid door de regering te kunnen controleren.

4 BELEIDSINFORMATIE

4.1 Comptabiliteitsvoorschriften

Onder beleidsinformatie verstaat de Rekenkamer gestructureerde en toegelichte informatie over (1) de doelstelling(en) van beleid, (2) de beoogde en/of gerealiseerde effecten van beleid, (3) de daartoe te leveren en/of geleverde prestaties en (4) de daarmee gemoeide lasten.

Beleid en de uitvoering daarvan worden voor een groot deel betaald met publieke middelen. Hoe effectiever en doelmatiger het beleid en de uitvoering daarvan is, hoe meer bereikt kan worden voor hetzelfde geld, of hoe minder het Curaçao kost.

De Staten hebben bruikbare informatie over het beleid en de beleidsuitvoering nodig om een juiste invulling te kunnen geven aan de staatkundige taken, het budgetrecht uit te oefenen en sturend en vooral ook controlerend op te treden. Naar de mening van de Rekenkamer is beleidsinformatie 'bruikbaar' indien het voldoet aan bepaalde kwaliteitsnormen. De Rekenkamer hanteert twee groepen hoofdnormen voor de beoordeling van de kwaliteit van de informatie:

1. hoofdnormen voor de presentatie van informatie: relevante en getrouwe weergave, begrijpelijk en vergelijkbaar;
2. hoofdnormen voor de totstandkoming van informatie: betrouwbaar, valide, ordelijk/controleerbaar en kosteneffectief.

Voor de kwaliteit van deze informatie draagt een minister de verantwoordelijkheid. Om verzekerd te zijn dat de beleidsinformatie van voldoende kwaliteit is, zal de minister intern binnen zijn ministerie de nodige organisatorische maatregelen moeten treffen. Het voldoen aan beide hoofdnormen is voor de komende jaren een uitdaging.

In de Lv CV zijn bepalingen opgenomen die betrekking hebben op beleidsinformatie. Twee belangrijke artikelen die handelen over beleidsinformatie, zijn artikel 14 lid 3 en artikel 33 lid 2. Het eerstgenoemde artikel bepaalt in het derde lid dat in de toelichting bij de begroting voor elke functie:

- een uiteenzetting wordt gegeven over het beleid dat de Regering zich zowel in algemene zin als met betrekking tot elk ministerie heeft voorgenomen en
- de factoren worden vermeld die aan de ramingen ten grondslag liggen, alsmede voor zover mogelijk gegevens omtrent de omvang van de activiteiten of prestaties die worden beoogd, waarbij deze gegevens voor zover mogelijk worden gesteld naast die van het lopende dienstjaar en naast de uitkomsten van het vorige dienstjaar.

Ten aanzien van het verslag bepaalt artikel 33 (Lv CV) dat daarin in ieder geval een uiteenzetting wordt gegeven of en in hoeverre beleidsvoornemens die tevoren met betrekking tot het betreffende dienstjaar waren geformuleerd, zijn gerealiseerd.

In de regelgeving is niet aangegeven welke beleidsinformatie en in welke vorm, bijvoorbeeld in de vorm van prestatie-indicatoren, in de toelichting bij de begroting en het jaarverslag, verstrekt moet worden. De Rekenkamer adviseert om in overleg met de ministeries te bepalen, welke beleidsinformatie gegeven moet worden.

In het voorwoord bij het Jaarverslag is door het ministerie van Financiën vermeld dat bij de opmaak van de Jaarrekening verder aandacht is besteed aan het Jaarverslag. De ministeries zijn volgens de minister vroegtijdig benaderd om hun bijdrage aan het Jaarverslag te leveren. Verder geeft hij aan dat:

- in de afgelopen jaren per ministerie beleidsvelden zijn geïdentificeerd en zijn de hoofdtaken van de ministeries daaraan opgehangen;
- deze hoofdtaken fungeren als beleidsdoelstellingen;
- in 2012 het project Verantwoorde beleidsbegroting is opgestart;
- deze nieuwe manier van begroten gestart is voor de Begroting 2014;
- dit een ingrijpend groeiproces is en daarom in fasen zal worden geïmplementeerd;
- de Verantwoorde beleidsbegroting een belangrijk instrument is voor het beheersen van de overheidsfinanciën omdat het duidelijkheid schept in het beleid, de beleidsprioriteiten, de bestedingen en inspanningen op de afzonderlijke terreinen en producten.

4.2 Werkwijze

De Rekenkamer is nagegaan of in het Jaarverslag is uiteengezet in hoeverre beleidsvoornemens die in de begroting zijn geformuleerd, gerealiseerd zijn.

Als eerste is de Rekenkamer nagegaan of in de begroting per ministerie antwoord is gegeven op de drie W-vragen:

1. Wat willen we bereiken (beleidsvoornemen)?
2. Wat gaan we daarvoor doen?
3. Wat mag dat kosten?

Vervolgens is de Rekenkamer nagegaan of in het Jaarverslag per ministerie antwoord is gegeven op de 3 H-vragen:

1. Hebben we bereikt wat we ons hadden voorgenomen?
2. Hebben we daarvoor gedaan wat we van plan waren te doen?
3. Heeft het gekost wat we dachten dat het zou kosten?

4.3 Beleidsvoornemens in de begroting

De Rekenkamer is per ministerie nagegaan in hoeverre in de begroting antwoord wordt gegeven op de 3 W-vragen. Per W-vraag vermelden wij onze bevindingen.

Wat willen we bereiken (W1-vraag)?

Bij 6 van de 9 ministeries is aangegeven wat men wil bereiken. De ministeries die geen beleidsvoornemens hebben vermeld, vermelden voornamelijk de missie, de visie en geven een beschrijving van de zorggebieden per functie.

Bij de ministeries die wel beleidsvoornemens hebben vermeld, zijn deze beleidsvoornemens veelal niet eenduidig geformuleerd. Dit wordt geïllustreerd aan de hand van het volgende voorbeeld van een beleidsvoornemen bij het ministerie van Gezondheid, Milieu en Natuur:

Beleidsvoornemen van het ministerie van Gezondheid, Milieu en Natuur

Het beleid van het land Curaçao moet van ziek en zorg (cure en care) naar gedrag en gezond (public health). Gezonde burgers leveren immers een positieve bijdrage aan de vitaliteit van de samenleving.

In de komende jaren moet intensief aandacht worden besteed aan gezondheidsbevordering met als doel een verbeterde gezondheidstoestand van mens, plant en dier.

Dit beleidsvoornemen is niet duidelijk omdat bijvoorbeeld niet is aangegeven wat 'intensief' en wat een 'verbeterde gezondheidstoestand' inhoudt.

Wat gaan we ervoor doen (W2-vraag)?

In de begroting komt het alleen bij het ministerie van Justitie en het ministerie van Economische Ontwikkeling voor dat is aangegeven welke prestaties men voornemens is te verrichten om de beleidsvoornemens te bereiken. Deze 2 ministeries hebben echter niet aangegeven binnen welke periode de prestaties zullen worden geleverd.

Wat mag dat kosten (W3-vraag)?

Bij geen enkel ministerie is antwoord gegeven op de vraag wat het realiseren van beleidsvoornemens mag kosten. In de begroting zijn de kosten per ministerie, per functie en economische categorie opgenomen. Een raming van de kosten per beleidsvoornemen ontbreekt. Hierdoor kan geen verband gelegd worden tussen de realisatie van de beleidsvoornemens en de uitputting van de begroting.

4.4 Wordt antwoord gegeven op de 3H-vragen?

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken (H1-vraag)?

De Rekenkamer is nagegaan of voor alle in de begroting geformuleerde W1-vragen overeenkomstige H1-vragen in het jaarverslag zijn opgenomen. Verwacht mag worden dat in het jaarverslag minimaal wordt ingegaan op de realisatie van alle beleidsvoornemens.

De Rekenkamer stelde vast dat bij geen enkel ministerie op eenvoudige wijze is vast te stellen dat alle in het jaarverslag opgenomen H1-vragen betrekking hebben op de in de begroting opgenomen W1-vragen. De omschrijving van de H1-vragen wijkt veelal te veel af van die van de W1-vragen. Twee ministeries hebben in plaats van de begroting 2013 het regeerakkoord als uitgangspunt genomen voor het jaarverslag.

Sporadisch is aangegeven welke beleidsvoornemens zijn gerealiseerd en welke niet en wat daarvoor dan de reden is.

Hebben we daarvoor gedaan wat we van plan waren te doen (H2-vraag)?

Twee ministeries vermelden prestaties die zijn geleverd. Echter deze prestaties waren niet alle in de begroting voorzien.

Heeft het gekost wat we dachten dat het zou kosten (H3-vraag)?

Het jaarverslag bevat per ministerie een overzicht van de kosten per functie. Financiële informatie over de kosten van de uitvoering van specifiek geformuleerd beleid is niet in het Jaarverslag opgenomen.

4.5 Oordeel over de beschikbaarheid van de informatie over het gevoerde beleid

Oordeel

Met betrekking tot de beschikbaarheid van de beleidsinformatie in het jaarverslag concludeert de Rekenkamer dat deze niet toereikend is, omdat in het jaarverslag onvoldoende antwoord wordt gegeven op de drie H-vragen.

5 FINANCIËLE INFORMATIE - DE JAARREKENING

5.1 Het opstellen van de jaarrekening

Volgens het eerste lid van artikel 49 van de CV moeten ten dienste van de opstelling van de jaarrekening de daartoe benodigde financiële gegevens en overige benodigde informatie door elke minister tijdig aan de Minister van Financiën worden toegestuurd.

Op grond van artikel 2 lid 8 van de Landsverordening Ambtelijke Bestuurlijke Organisatie (Lv ABO, A.B. 2010 no. 87, letter k) zendt de secretaris-generaal de minister ter goedkeuring vóór 1 april, met inachtneming van het door de regering vastgestelde jaarplan voor het volgende begrotingsjaar, een beleidsplan van het ministerie voor dat begrotingsjaar. De minister neemt binnen een maand na ontvangst van het beleidsplan een beslissing over de goedkeuring.

Op grond van artikel 2 lid 9 van dezelfde landsverordening brengt de secretaris-generaal de minister vóór 1 april schriftelijk verslag uit van de werkzaamheden, het gevoerde beleid in het algemeen en de doelmatigheid en doeltreffendheid van de werkzaamheden en werkwijze van het ministerie in het bijzonder gedurende het afgelopen begrotingsjaar.

De hierboven genoemde plannen en verslagen kunnen een belangrijke input leveren voor het opstellen van de begroting en de verslaggeving zoals bedoeld in artikel 33 van de CV. Maar ook ten behoeve van het afleggen van verantwoording over de doeltreffendheid en doelmatigheid van het beleid dat aan de begroting ten grondslag ligt, alsmede voor de bedrijfsvoering van de ministeries (artikel 39, lid 2 CV). Volgens artikel 39 van de CV is elke minister die met het beheer van de betreffende functies in de begroting is belast, verantwoordelijk voor de doeltreffendheid en doelmatigheid van het beleid dat aan de begroting ten grondslag ligt, alsmede de doelmatigheid van de bedrijfsvoering van zijn ministerie. Volgens de memorie van toelichting bij de Lv CV moet elke minister hierover verantwoording afleggen aan de Staten.

De Rekenkamer heeft bij de secretarissen-generaal de door de ministers goedgekeurde beleidsplannen en de verslagen over 2013 opgevraagd. Op 27 mei 2014 deelde de secretaris van het ministerie van Algemene Zaken de Rekenkamer mee dat in het Beraad van de secretarissen-generaal werd afgesproken dat het ministerie van Financiën de Rekenkamer namens alle ministeries zal benaderen. Omdat de Rekenkamer de gevraagde informatie en documenten niet heeft ontvangen, heeft de Rekenkamer niet kunnen vaststellen of wat betreft de beleidsplannen en de verslagen in overeenstemming met Lv ABO is gehandeld.

5.2 De begroting en begrotingswijzigingen

De begroting 2013 is op 14 februari 2013 bij Landsverordening vastgesteld (PB 2013, no. 10).

Artikel 46 van de CV bepaalt dat een wijziging van de begroting geschiedt bij of krachtens een landsverordening tot wijziging van die begroting of een landsverordening tot vaststelling van de jaarrekening. Wijziging van de begroting als bedoeld in het eerste lid, vindt plaats op drie vaste momenten in het jaar, gelijk met het aanbieden van de nota's zoals gesteld in artikel 42 eerste lid. Deze momenten waren uiterlijk 15 mei, 15 augustus en 15 november 2013. Deze termijnen zijn niet gerealiseerd. De begroting 2013 is middels twee suppletoire begrotingswijzigingen op respectievelijk 14 november 2013 (PB 2013, no. 100) en 4 maart 2014 (PB 2014, no. 27) gewijzigd.

De Rekenkamer stelde vast dat de bedragen die in de Jaarrekening in de kolom begroting zijn opgenomen, niet aansluiten op de bedragen van de door de Staten vastgestelde begroting en de twee wijzigingen daarop. In onderstaande tabel is een overzicht gegeven van de verschillen.

Tabel 5.1 – Begrotingscijfers in de Jaarrekening (bedragen in ANG)

	Begroting inclusief 2 wijzigingen	Kolom begroting in de Jaarrekening 2013	Vershil
Gewone Dienst, uitgaven	1.656.847.094	1.628.122.379	28.724.715
Gewone Dienst, inkomsten	1.656.872.595	1.661.158.520	4.285.925
Kapitaaldienst, uitgaven	260.607.400	260.938.857	331.457
Kapitaaldienst, inkomsten	200.283.300	252.631.900	52.348.600

5.3 De begrotingsuitvoering Gewone Dienst

Artikel 45 van de CV bepaalt dat dreigende overschrijdingen⁵ van in de begroting opgenomen bedragen met het oog op een strikt begrotingsbeleid zoveel mogelijk door passende en tijdige maatregelen worden voorkomen. Onder overschrijding worden begrepen zowel lasten en investeringen die hoger, als baten die lager zijn dan in de begroting was voorzien.

Volgens het derde lid van artikel 45 worden bij landsbesluit, houdende algemene maatregelen, nadere regels gegeven die tot doel hebben de begrotingsdiscipline te versterken. Het Landsbesluit versterking budgetdiscipline Land (PB 2001, no. 40) is ook na 10 oktober 2010 van kracht gebleven.

⁵ Artikel 45 CV: Overschrijding: meer lasten en investeringen dan begroot en minder baten dan begroot. Onderschrijding: minder lasten en investeringen dan begroot en meer baten dan begroot.

In onderstaande tabel is een overzicht gegeven van het totaal van de begrotingsoverschrijdingen.

Tabel 5.2 - Totaal van de begrotingsoverschrijding Gewone Dienst in jaarrekening 2013 en 2012

Begrotingsoverschrijdingen ⁶ Gewone Dienst (bedragen in ANG)	2013	2012
Meer lasten dan begroot (GD)	60.744.130	162.320.504
Minder opbrengsten dan begroot (GD)	41.188.231	105.418.655
Totaal overschrijdingen GD	101.932.361	267.739.159

Het budgetrecht is voorbehouden aan de Staten. Het is voor de Staten van belang om tijdig geïnformeerd te worden over dreigende overschrijdingen.

5.4 Begrotingsuitvoering Kapitaaldienst

In artikel 23 van de Lv CV is bepaald welke informatie per investering in de toelichting op de KD in de jaarrekening moet worden opgenomen. Het gaat hierbij onder andere om het tijdstip van voltooiing en de verwachte bedragen die daarmee nog gemoeid zullen zijn. In de Jaarrekening is in de toelichting op de KD (pagina 38) een specificatie gegeven van de voltooide, de lopende en de voorgenomen investeringen. In dit overzicht ontbreekt informatie over het tijdstip van de voltooiing of het verwachte tijdstip van voltooiing.

Met name bij grote meerjarige investeringen is het van belang dat tijdig informatie beschikbaar is over de verschillen tussen de geplande en de werkelijke realisatie van de investering en de daarmee gemoeide begrote en de werkelijke investeringskosten. Het risico bestaat dat overschrijdingen niet tijdig worden gesignaleerd, maar dat pas bij de voltooiing overschrijdingen (verliezen) blijken. Voor de omvangrijke investeringen betreffende de Inhaalslag wegen en de bouw van het nieuwe ziekenhuis is deze informatie voor de Staten onontbeerlijk voor het uitvoeren van hun controlerende taak.

In de toelichting is ook geen informatie opgenomen over eventuele overheveling van in 2013 niet gebruikte gelden naar de begroting van 2014.

⁶ Het bedrag van de over- en onderschrijding betreft het verschil tussen de begroting en de realisatie op functieniveau zoals verantwoord in de jaarrekening.

In de volgende tabel is het totaal van de begrotingsoverschrijdingen in 2013 en 2012 opgenomen.

Tabel 2.3 - Totaal van de begrotingsoverschrijding Kapitaaldienst in jaarrekening 2013 en 2012

Begrotingsoverschrijdingen KD (bedragen in ANG)	2013	2012
Meer investeringen dan begroot	13.141.179	37.473.630

5.5 Nota's ex artikel 42 Lv CV

Artikel 42, lid 1 van de CV bepaalt dat de Minister van Financiën elk jaar de Staten

- uiterlijk op 15 mei een nota aanbiedt waarin hij voorlopig verslag doet van het voorafgaande dienstjaar en van het lopende dienstjaar en
- uiterlijk op 15 augustus en 15 november een nota aanbiedt waarin hij voorlopig verslag doet van het lopende dienstjaar.

Volgens artikel 42, lid 2 omvatten deze nota's:

- een overzicht van de wijzigingen die door de Regering in de opgestelde ramingen noodzakelijk worden geacht, alsmede van de consequenties die deze wijzigingen naar haar verwachting voor het saldo van de baten en lasten, de meerjarenbegroting en 's Lands financiën zullen hebben en
- een verslag aangaande de rechtshandelingen die op grond van artikel 44 tot stand zijn gekomen. Het gaat hierbij om het lenen van geld door/aan het land, borgstellingen voor financiële verplichtingen van een derde, de (mede)oprichting van privaatrechtelijke rechtspersonen en (mede)verwerving/ vervreemding van aandelen in privaatrechtelijke rechtspersonen.

Artikel 18 van de Rijkswet van 7 juli 2010, houdende regels voor het financieel toezicht op de landen Curaçao en Sint Maarten (Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten) bepaalt dat de besturen uiterlijk zes weken na afloop van ieder kwartaal een uitvoeringsrapportage zenden aan het College financieel toezicht (CFT) en aan de Staten.

De uitvoeringsrapportages voor het CFT worden als nota's, zoals bedoeld in artikel 42 van de Lv CV, aan de Staten gezonden. Over 2013 zijn vier uitvoeringsrapportages opgesteld en aan de Staten aangeboden. In deze rapportages wordt geen informatie verstrekt over (de oorzaken van) de verschillen tussen de begrote en de gerealiseerde baten en lasten per ministerie of staatsorgaan per functie op het niveau van economische categorieën. Ten behoeve van de controle door de Staten op de uitvoering van het beleid en de begroting is deze informatie nodig. Omdat deze informatie ontbreekt kunnen de Staten hun controlerende taak niet goed uitvoeren.

Bij ministeriële beschikking met algemene werking kan worden bepaald welke andere elementen naast het bepaalde in het tweede lid tenminste in een nota als bedoeld in eerste lid moeten worden opgenomen (artikel 42, lid 3). De Rekenkamer stelde vast dat deze ministeriële beschikking niet bestaat.

5.6 Het exploitatiesaldo

De Gewone Dienst over 2013 sluit met een voordelig saldo (verschillen tussen de baten en de lasten) van ANG 120,9 miljoen (2012 ANG 73 miljoen nadelig). Het voordelig saldo is afzonderlijk op de balans onder het Eigen vermogen verantwoord.

Ultimo het boekjaar 2012 bedroeg het totaal te dekken bedrag wegens nadelige saldi ANG 141 miljoen. Na toevoeging van het voordelig saldo 2013 resteert nog een te dekken tekort ANG 20 miljoen.

5.7 De controle door de SOAB

De controle van de jaarrekening is door de SOAB in twee stappen uitgevoerd, namelijk:

- onderzoek naar de opzet, het bestaan en de werking van de beheersingsmaatregelen die de juistheid en de rechtmatigheid van de lasten en de juistheid, de rechtmatigheid en de volledigheid van de baten moeten waarborgen en
- afsluitende gegevensgerichte controle.

Omdat de minister van Financiën belast is met:

- het toezicht op de uitvoering van de begroting (artikel 41, lid 2 Lv CV),
- de toetsing aan het algemene financiële beleid (artikel 41, lid 3 Lv CV),
- het toezicht op de inrichting van de financiële en andere administraties van het Land, alsmede de wijze waarop de administraties worden gevoerd (artikel 41, lid 5 Lv CV),

is het van belang dat het ministerie van Financiën de beschikking heeft over de management letters (ML'ers) die de SOAB over de andere ministeries heeft uitgebracht. De ML'ers van de andere ministeries worden ook aan het ministerie van Financiën gezonden. De SOAB heeft, in het kader van het proces van hoor en wederhoor, in het vierde kwartaal 2014 per ministerie een concept ML aan de ministeries voor commentaar aangeboden. Ten tijde van het samenstellen van het onderhavige rapport had het ministerie van Economische Ontwikkeling (EO) hierop nog niet gereageerd, terwijl de bevindingen nog niet besproken waren met het ministerie van Justitie.

Idealiter worden de ministers tijdens het boekjaar door de accountant in de ML geïnformeerd over zijn bevindingen naar aanleiding van de controle. Het gaat hierbij om zaken die betrekking hebben op het financieel beheer en de bedrijfsvoering en de financiële risico's die daarmee verband houden. Wanneer de ministers tijdig op de hoogte zijn van bestaande financiële risico's, dan hebben de ministers de mogelijkheid om corrigerende maatregelen te treffen. Omdat de concept ML'ers 2013 pas in het vierde kwartaal 2014 aan de ministeries zijn verzonden, hebben de ministers deze mogelijkheid niet gekregen. De SOAB streeft ernaar om de ML'ers die in het kader van de jaarrekeningcontrole 2015 worden opgesteld in 2015 uit te brengen.

De ML gericht aan de minister van Financiën bevat een samenvatting van de bevindingen die het meest voorkomen bij de overige ministeries. De SOAB is bij het ministerie van Financiën nagegaan of de tekortkomingen die zijn vermeld in de ML die in 2011 is uitgebracht, nog steeds bestaan. Omdat dat het geval was, heeft de SOAB besloten om voor 2013 geen aparte ML voor het ministerie van Financiën uit te brengen. De SOAB heeft voorts besloten om in 2015 te starten met de interim-controle bij de Douane, de Inspectie der Belastingen en de Ontvanger.

De Rekenkamer merkt nog op dat de SOAB gedurende de eerste helft van 2014 niet in staat werd gesteld om controlewerkzaamheden⁷ bij het ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn (SOAW) te verrichten⁸. In de tweede helft van 2014 heeft de SOAB afspraken gemaakt om onderzoek te doen naar de procedures betreffende de sociale zekerheid. Andere processen zijn niet door de SOAB getoetst. De Rekenkamer is van oordeel dat de voorgenomen werkzaamheden van de SOAB in het belang van het Land zijn en daarom niet gehinderd hadden mogen worden.

De SOAB heeft op 18 december 2014 naar aanleiding van de controle van de jaarrekening 2013 haar accountantsverslag en haar controleverklaring aan de minister van Financiën aangeboden.

Ten aanzien van de oordeelsvorming wordt onderscheid gemaakt in de rechtmatigheid en de getrouwheid. Rechtmatigheid heeft betrekking op de vraag of de verplichtingen, de uitgaven en de ontvangsten in overeenstemming met de vastgestelde landsbegroting en met andere wettelijke regelingen tot stand zijn gekomen. Getrouwheid heeft betrekking op de vraag of de financiële informatie in de jaarrekening juist, volledig en toereikend is toegelicht. De strekking van de controleverklaring met betrekking tot de Jaarrekening 2013 is

⁷ In accountantstermen was sprake van een subjectieve verhindering.

⁸ Paragraaf 7.6 van het Accountantsverslag bij de jaarrekening 2013 van de SOAB.

wat betreft de rechtmatigheid afkeurend en wat betreft de getrouwheid een oordeelonthouding.

De Rekenkamer heeft de planning en de uitvoering van de controle door de SOAB beoordeeld. Het controledossier is geraadpleegd en er zijn gesprekken gevoerd met de controlerende accountant. De Rekenkamer is van oordeel dat de SOAB terecht een afkeurende verklaring en een verklaring van oordeelonthouding bij de jaarrekening heeft afgegeven.

5.8 Fouten en onzekerheden in de Jaarrekening

In bijlage 1 is een overzicht opgenomen van alle geconstateerde fouten en onzekerheden.

Rechtmatigheid

Volgens het tweede lid van artikel 45 van CV is sprake van een overschrijding wanneer de gerealiseerde lasten en investeringen hoger, en de gerealiseerde baten lager zijn dan begroot. Het totaal van de begrotingsoverschrijdingen (GD en KD) bedraagt ANG 115.073.540 (in 2012 ANG 305.212.789).

Verder stelde de Rekenkamer vast dat de regels, procedures en richtlijnen ten aanzien van het verstrekken van subsidies, het aanvragen van offertes, het consultancybeleid, de afhandeling van facturen en de archivering van financiële bescheiden niet altijd worden nageleefd. Dit heeft ook geleid tot rechtmatigheidsfouten. Het totaal van alle geconstateerde fouten bedraagt ANG 154.230.600.

Het derde lid van artikel 40 CV bepaalt dat de namen en functies van degenen die op grond van het eerste lid van artikel 40 zijn gemachtigd, alsmede tot welke bedragen zij gemachtigd zijn, door de Minister van Financiën worden bijgehouden in een register, dat na elke wijziging, maar in elk geval iedere zes maanden, wordt gepubliceerd. De bedoeling van het register is onder andere dat derde partijen (bijvoorbeeld leveranciers en dienstverleners) zich voorafgaande aan het sluiten van een overeenkomst met de overheid, zich ervan kunnen vergewissen wie welke bevoegdheden heeft om het land juridisch te binden.

De Rekenkamer stelde vast dat op de website van de overheid⁹ handtekeninglijsten van medewerkers met tekenbevoegdheid zijn gepubliceerd. Daarnaast komt het ook voor dat voor organisatieonderdelen is aangegeven tot welke bedragen deze

⁹ [www.gobiernu.cw/downloads/deshonnan/Amtenaar ku Outorisashon pa Firmá/Tekenbevoegdheid](http://www.gobiernu.cw/downloads/deshonnan/Amtenaar_ku_Outorisashon_pa_Firmá/Tekenbevoegdheid)

medewerkers gemachtigd zijn. Verder stelde de Rekenkamer vast dat:

- niet voor alle organisatieonderdelen van de ministeries de lijsten zijn gepubliceerd;
- niet voor alle organisatieonderdelen is aangegeven tot welke bedragen deze medewerkers gemachtigd zijn;
- niet alle lijsten actueel zijn;
- de lijsten niet uniform zijn ingericht.

Als gevolg hiervan bestaat er voor de derde partijen onzekerheid of degene met wie een financiële verplichting is aangegaan, daartoe bevoegd was.

Bij ministeriële beschikking met algemene werking kunnen nadere regels worden gesteld omtrent de inrichting en publicatie van dit register. De Rekenkamer stelde vast dat de ministeriële beschikking niet bestaat.

In haar ML'ers 2013 vermeldt de SOAB in totaal rond 200 tekortkomingen in de administratieve organisatie en interne controle. De Rekenkamer concludeert dat de kwaliteit van de administratieve organisatie en interne controle onvoldoende is. In bijlage 2 is een overzicht opgenomen van de tekortkomingen die voorkomen bij alle ministeries en een overzicht van de tekortkomingen per ministerie. De tekortkomingen hebben geleid tot materiële onzekerheden in de jaarrekening betreffende de rechtmatigheid van de balansposten, de personeelslasten, de inkomensoverdrachten, de lasten wegens aanschaf van goederen en diensten en de (belasting)opbrengsten. In tabel 8.2 is een specificatie opgenomen van de rechtmatigheidsonzekerheden. Het totaal van deze onzekerheden bedraagt ANG 1.562.679.156.

Getrouwheid

Gebleken is dat bij alle ministeries sprake is van ontoereikende interne controleprocedures. Er bestaan ernstige en omvangrijke tekortkomingen in de interne controle en daarmee in het financieel beheer. Dit heeft geleid tot materiële fouten en onzekerheden in de jaarrekening. De jaarrekening bevat getrouwheidsfouten tot een bedrag van ANG 33.200.410 en onzekerheden tot een bedrag van ANG 2.308.596.355. Ook de getrouwheidsonzekerheden zijn het gevolg van de tekortkomingen in de administratieve organisatie en interne controle.

5.9 Afwijkingen inrichting jaarrekening ten opzichte van de comptabiliteitsvoorschriften

In hoofdstuk 3 van de CV is geregeld uit welke onderdelen de jaarrekening moet bestaan en welke informatie de jaarrekening moet bevatten. In bijlage 1 is in tabel

8.5 aangegeven op welke onderdelen de Jaarrekening niet in overeenstemming met de comptabiliteitsvoorschriften is. Tevens is aangegeven welke invloed dat heeft op het inzicht dat de jaarrekening beoogt te geven.

Verder merkt de Rekenkamer op dat:

- de modellen van staten, overzichten en recapitulaties nog niet bij regeling van de minister van Financiën zijn vastgesteld (artikel 19 Lv CV);
- nog geen landsbesluit houdende algemene maatregelen is vastgesteld waarin de bedragen zijn vastgelegd waar beneden geen activering van investeringen dient plaats te vinden (artikel 27 lid 5 Lv CV);
- de vorm van het kasstroomoverzicht, de gegevens en de rubricering nog niet door de minister van Financiën bij ministeriële beschikking zijn vastgesteld (artikel 31 lid 2 Lv CV).

In zijn reactie op het rapport van de Rekenkamer bij de Jaarrekening 2012 deelde de minister van Financiën mee dat wanneer hij vindt dat het nodig is om nadere regels te geven, hij dat zal doen. De Rekenkamer heeft kennis genomen van het standpunt van de minister van Financiën. De Rekenkamer is van mening dat vastgestelde modellen en bedragen zorgen voor duidelijkheid en consistentie in de verslaggeving. De visie van de Rekenkamer is dat de zogenaamde 'kan'-bepalingen als zijnde sterk aanbevolen beschouwd moeten worden en de 'moet'-bepalingen als zijnde verplicht. De wetgever neemt in wetgeving geen vrijblijvende bepalingen op.

De CV stellen ook eisen aan de informatiewaarde. Zo moet een uiteenzetting worden opgenomen over de realisatie van de beleidsvoornemens (artikel 33). Deze uiteenzetting moet in een verslag als een afzonderlijke nota onder de tot de jaarrekening behorende stukken worden opgenomen. Ten aanzien van de realisatie van het vastgestelde te voeren beleid is het noodzakelijk om in de vorm van beleidsinformatie aan te geven in hoeverre de beleidsdoelen zijn gerealiseerd, wat daarvoor is gedaan en wat dat heeft gekost. Deze vragen zijn de tegenhangers van de drie W-vragen die in de begroting worden gesteld, namelijk:

- Wat willen we bereiken?
- Wat gaan we daarvoor doen?
- Wat mag dat kosten?

Ten behoeve van het geven van decharge is kennis hierover onmisbaar.

Het verslag is bij de jaarrekening gevoegd, maar de bedoelde uiteenzetting is onvoldoende. Bij alle ministeries ontbreekt een toereikende uiteenzetting of en in hoeverre de voorgenomen beleidsvoornemens in 2013 zijn gerealiseerd.

5.10 Bevindingen Rekening van baten en lasten

De toelichting op de rekening van baten en lasten

Op grond van artikel 4 van de CV moeten alle baten en lasten, voor alle entiteiten in de collectieve sector¹⁰ met uitzondering van die in de sociale zekerheid, worden geraamd en verantwoord tot hun bruto bedrag onder het ministerie of staatsorgaan waaronder die entiteit ressorteert. Deze verantwoording heeft niet plaats gevonden.

De toelichting op de baten en lasten bestaat voor een belangrijk deel uit specificaties, zonder dat wordt aangegeven wat de oorzaak is geweest van de verschillen tussen de begroting en de werkelijke uitkomsten. Een nadere toelichting op de cijfers van het Beleidsdeel Gewone Dienst en Kapitaaldienst ontbreekt.

Artikel 6 van de CV bepaalt dat de budgetautorisatie door de Staten plaatsvindt voor:

- de geraamde baten en lasten op het niveau van economische categorieën per functie per ministerie of staatsorgaan en
- de aan te gane verplichtingen noodzakelijk voor investeringen in een dienstjaar.

Het beleidsdeel van de begroting is overeenkomstig artikel 6 ingericht. Omdat het budgetrecht van de Staten hierop plaatsvindt, is in artikel 21 van de Lv CV bepaald dat de jaarrekening (het beleidsdeel Gewone Dienst en Kapitaaldienst) overeenkomstig is ingericht.

Het beleidsdeel van de Gewone Dienst en de Kapitaaldienst (Model L1 en L2) in de jaarrekening 2013 is in overeenstemming met artikel 21 van de CV.

In beide beleidsdelen in de jaarrekening 2013 zijn zowel de begroting als de realisatie opgenomen. Hierdoor kunnen de Staten vaststellen op welke posten over- of onderschrijdingen zich hebben voorgedaan. Een toelichting op de over- en onderschrijdingen ontbreekt. Zonder deze toelichting, die voor de Staten essentieel is om zich een oordeel te kunnen vormen over de getrouwheid van de jaarrekening, is de jaarrekening niet getrouw.

¹⁰ Onder de collectieve sector vallen de overheidsinstellingen die door de overheid worden beheerst en waar geen sprake is van productie voor de markt.

In onderstaande tabellen zijn de totale begrotingsover- en onderschrijdingen (ANG x 1.000) per ministerie weergegeven voor de Gewone Dienst en de Kapitaaldienst.

Tabel 5.3 - Gewone Dienst 2013- Uitgaven (ANG x 1.000)

Staatsorganen en ministeries	Begroting	Rekening	Over-schrijding	Onder-schrijding
10 Staatsorganen en ov.Alg.Org.	50.443	49.758	1.316	2.001
11 Algemene Zaken	46.148	43.909	2.110	4.349
12 Bestuur, Planning en Dienstverlening	191.124	182.359	509	9.274
13 Justitie	235.121	226.124	2.464	11.461
14 Verkeer, Vervoer en Ruimtelijke Planning	79.032	83.254	22.661	18.439
15 Economische Ontwikkeling	48.577	45.759	132	2.950
16 Onderwijs, Wetenschap, Cultuur en Sport	341.216	353.106	21.439	9.549
17 Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn	158.671	133.569	330	25.432
18 Gezondheid, Milieu en Natuur	305.116	307.348	9.493	7.261
19 Financiën	172.673	156.357	289	16.605
Totaal	1.628.121	1.581.543	60.743	107.321

Tabel 5.4 - Gewone Dienst 2013 – Inkomsten (ANG x 1.000)

Staatsorganen en ministeries	Begroting	Rekening	Over-schrijding	Onder-schrijding
10 Staatsorganen en ov.Alg.Org.	11.721	9.426	2.352	57
11 Algemene Zaken	16.865	17.642	356	1.133
12 Bestuur, Planning en Dienstverlening	8.290	6.032	2.410	152
13 Justitie	19.185	13.094	6.240	149
14 Verkeer, Vervoer en Ruimtelijke Planning	49.133	53.854	3.544	8.265
15 Economische Ontwikkeling	0	1.563	0	1.563
16 Onderwijs, Wetenschap, Cultuur en Sport	9.623	16.571	279	7.227
17 Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn	6.505	6.357	4.129	3.981
18 Gezondheid, Milieu en Natuur	14.844	42.666	6.927	34.749
19 Financiën	1.524.993	1.535.224	14.951	25.182
Totaal	1.661.159	1.702.429	41.188	82.458

Tabel 5.5 - Kapitaaldienst 2013 – Uitgaven (ANG x 1.000)

Staatsorganen en ministeries	Begroting	Rekening	Over-schrijding	Onder-schrijding
10 Staatsorganen en ov.Alg.Org.	5.017	3.131	31	1.917
11 Algemene Zaken	3.401	1.009	0	2.392
12 Bestuur, Planning en Dienstverlening	2.642	907	0	1.735
13 Justitie	20.500	3.172	0	17.328
14 Verkeer, Vervoer en Ruimtelijke Planning	67.817	65.447	3.952	6.322
15 Economische Ontwikkeling	1.820	117	0	1.703
16 Onderwijs, Wetenschap, Cultuur en Sport	27.233	16.544	4	10.693
17 Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn	12.354	65	0	12.289
18 Gezondheid, Milieu en Natuur	65.981	64.733	9.153	10.401
19 Financiën	54.173	32.315	0	21.858
Totaal	260.938	187.440	13.140	86.638

Tabel 5.6 - Kapitaaldienst 2013 – Inkomsten (ANG x 1.000)

Staatsorganen en ministeries	Begroting	Rekening	Over-schrijding	Onder-schrijding
19 Financiën	252.632	111.918	144.192	3.478
Totaal	252.632	111.918	144.192	3.478

Personeelslasten

Door de Afdeling AO/IC van het ministerie van Financiën is in november 2013 onderzoek gedaan naar de juistheid, volledigheid, tijdigheid en rechtmatigheid van de in- en uitstroom van personeel over de periode juni tot en met december 2012.

Op basis van de bevindingen bleek dat de salarisadministratie nog niet op orde is omdat:

- in 44% van de gevallen de aanstellings- en ontslagbesluiten in de personeelsdossiers ontbreken;
- er geen administratieve procedure is die de volledige registratie van de raadsbeslissingen, aanstellingsbesluiten en ministeriële beschikkingen waarborgt;
- intern niet is vastgesteld dat de aanbodbrieven en de salarisadministratie overeenkomstig de aanstellingsbesluiten zijn.

Duurtetoeslag

Gepensioneerde ambtenaren die vóór 1998 in overheidsdienst werden genomen, ontvangen een duurtetoeslag. Deze toeslag bestaat uit twee componenten, namelijk een compensatie voor:

- gestegen kosten van levensonderhoud;
- lagere pensioenopbouw¹¹ in vergelijking met de opbouw van na 1998.

In de jaarrekening 2013 zijn deze kosten ad ANG 101,5 miljoen (2012 ANG 101,0) verantwoord op de post Wachtgelden en pensioenen (post 120500) van het ministerie van Bestuur, Planning en Dienstverlening. De totale personeelslasten (post 4200) exclusief de duurtetoeslag bedraagt in 2013 ANG 454,1 miljoen (2012 ANG 462,1 miljoen).

Omdat het gaat om verplichtingen waarvan de omvang op balansdatum onzeker is, doch wel redelijkerwijs is in te schatten, had op grond van artikel 29 CV voor deze verplichting een voorziening gevormd moeten worden. De verplichting is te berekenen, maar dat is momenteel nog niet eenvoudig. De SOAB heeft met klem aanbevolen om een plan van aanpak op te stellen om te kunnen komen tot een berekening van de verplichting.

De Rekenkamer merkt hierbij op dat wanneer de aanbeveling van de SOAB niet binnen een redelijke termijn wordt opgevolgd, de SOAB gedwongen zal zijn om te overwegen of sprake is van een beperking in de controle die door de regering aan de accountant is opgelegd (SOAB kan controlewerkzaamheden niet uitvoeren omdat controle-informatie die zij vraagt niet wordt verstrekt)¹².

Belasting- en andere opbrengsten

De verantwoorde belastingopbrengsten sluiten aan met de administratie van de Ontvanger. Er bestaat echter nog steeds geen zekerheid over de volledigheid van de belastingopbrengsten.

Verder stelden wij vast dat de administratieve organisatie bij de ministeries betreffende verschillende opbrengsten geen redelijke zekerheid biedt voor de volledigheid van de verantwoorde opbrengsten.

In de Jaarrekening is in Model J per belastingsoort een overzicht gegeven van de opgelegde aanslagen, de betalingen/verminderingen, het saldo en de vermoedelijke toekomstige ontvangsten. De bedragen van de vermoedelijke toekomstige ontvangsten is niet toereikend onderbouwd.

¹¹ De bezoldiging werd niet geïndexeerd. De gestegen kosten van levensonderhoud werden maandelijks gecompenseerd middels uitbetaling van een duurtetoeslag. De pensioenopbouw vond plaats op basis van de bezoldiging exclusief de uitbetaalde duurtetoeslag.

¹² Nadere Voorschriften controle- en overige standaarden (NV COS) 705 van de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA).

Overige bevindingen

Er bestaan materiële verschillen tussen de begrote en de werkelijke baten en lasten volgens het beleidsdeel Gewone Dienst (per ministerie of staatsorgaan op het niveau van economische categorieën per functie). In de toelichting is niet aangegeven wat de oorzaken zijn voor de verschillen. Onderstaand zijn enkele opvallende afwijkingen toegelicht.

Ministerie van Verkeer, Vervoer en Ruimtelijke Planning

Functie 142802 (GD) - Bureau Telecommunicatie en Post (BTP)

In de begroting en de jaarrekening zijn voor het Bureau Telecommunicatie en Post de volgende lasten en opbrengsten begroot en verantwoord:

	Begroting	Jaarrekening
Lasten	13,2	0,0
Baten	25,5	26,0
Saldo	12,3	26,0

(bedragen in ANG x 1 miljoen)

In de jaarrekening zijn geen lasten verantwoord en er ontbreekt een toelichting wat daar de oorzaak voor is.

Volgens de Landsverordening Bureau Telecommunicatie en Post (Lv BTP) is de directeur verantwoording verschuldigd en rekenplichtig aan de minister van Verkeer Vervoer en Ruimtelijke Planning (artikel 1 en 16, lid 1 Lv BTP).

Volgens artikel 19 van de Lv BTP zendt de directeur binnen zes maanden na afloop van elk boekjaar de door de directeur vastgestelde balans, de verlies- en winstrekening en het jaarverslag aan de minister van Verkeer Vervoer en Ruimtelijke Planning.

Ministerie van Economische Ontwikkeling

Kapitaalinjectie IUH NV

Volgens de toelichting op de balanspost Deelnemingen is overeenkomstig het besluit van de Raad van Ministers (2012/065784 van 31 oktober 2012) het aandeel in Integrated Utility Holding N.V. (IUH NV) in 2013 uitgebreid met ANG 34 miljoen. Curaçao heeft de kapitaaltoename in 2013 niet financieel afgewikkeld; in het credit van de balans (Gelden in consignatie IUH NV) is een schuld aan IUH NV verantwoord voor eenzelfde bedrag.

De Rekenkamer stelt vast dat de investering (kapitaalinjectie) in IUH N.V. van ANG 34 miljoen niet in de Kapitaaldienst is verantwoord. Volgens de Lv CV moeten investeringen door de Staten worden goedgekeurd (budgetautorisatie). Het besluit van de Raad van Ministers (RvM) is daar ook van uitgegaan. Volgens het besluit van de RvM zou de begroting met toepassing van artikel 47 CV gewijzigd moeten worden. De Rekenkamer heeft geen afschrift van een ontwerp van een landsverordening tot wijziging van de begroting met de daarbij behorende toelichting ontvangen (artikel 47, lid 7 CV). Voor zover de Rekenkamer heeft kunnen nagaan is de begrotingswijziging niet vastgesteld en ook niet in de jaarrekening verwerkt.

Ministerie van Justitie

In de begroting zijn ten laste van het Criminaliteitsbestrijdingsfonds lasten tot een bedrag van ANG 1,2 miljoen begroot. In de begroting zijn geen baten voorzien. In de Jaarrekening zijn ten laste/gunste van het fonds geen baten en lasten verantwoord. De Rekenkamer stelde vast dat wel uitgaven en ontvangsten ten laste/gunste van de bankrekening van het fonds zijn gedaan. In totaal bedragen de uitgaven ANG 648.190,10 en de inkomsten ANG 73.043,16. Wat de reden is waarom in de Jaarrekening 2013 geen baten en lasten zijn verantwoord, is in de Jaarrekening niet toegelicht.

Het banktegoed van het fonds bedraagt ultimo 2013 ANG 3.858.577,79 en is niet in de Jaarrekening 2013 verantwoord. De Rekenkamer is van oordeel dat het banktegoed afzonderlijk verantwoord moet worden onder de Liquide middelen.

De Rekenkamer was voornemens om de inkomsten en de uitgaven van het Criminaliteitsbestrijdingsfonds over het jaar 2013 te controleren. Omdat het ministerie van Justitie, ondanks herhaalde verzoeken, de door de Rekenkamer gevraagde informatie en documenten pas aan het eind van het onderzoek naar de Jaarrekening 2013 heeft verstrekt, heeft de Rekenkamer besloten de voorgenomen controle later alsnog uit te voeren en de Staten over de bevindingen te rapporteren.

5.11 Bevindingen balansposten

Bij nagenoeg alle balansposten is sprake van fouten en/of onzekerheden. Onderstaand is een korte toelichting gegeven bij een aantal balansposten.

Deelnemingen

Ten tijde van het opstellen van de Jaarrekening 2013 waren nog niet van alle deelnemingen de goedgekeurde jaarrekeningen 2010 beschikbaar. Als gevolg hiervan is van deze deelnemingen de juistheid van de waardering op basis van historische aanschafwaarde in de Jaarrekening 2013 niet vast te stellen.

In de toelichting is per deelneming aangegeven wat de intrinsieke waarde ultimo 2013 is. De in de Jaarrekening 2013 vermelde intrinsieke waarde is ANG 15.120.088 te laag vermeld, omdat de verantwoorde intrinsieke waarden niet aansluiten met de jaarrekeningen 2013 van de betreffende deelnemingen. Ten tijde van het opstellen van de Jaarrekening 2013 beschikte het ministerie van Financiën nog niet over deze jaarrekeningen.

Doordat ook ten tijde van de controle van de Jaarrekening 2013 van verschillende deelnemingen de jaarrekening 2013 niet beschikbaar was, kon de juistheid van de waardering op basis van de intrinsieke waarde in deze gevallen niet worden vastgesteld.

Waardering Lening Rif Resort Hotel NV

Curaçao is hypotheekhouder van het Rif Resort Hotel NV. Uit het Landsbesluit van 14 april 2014 blijkt dat Curaçao een vordering op de NV heeft van ANG 70 miljoen. De kans wordt nihil ingeschat dat dit bedrag aan Curaçao betaald kan worden; de NV is technisch failliet. Het bestuur en de aandeelhouder van de NV zijn van mening dat het verkopen van het recht van erfpacht op de percelen met het daarop gebouwde hotelgebouw, de beste optie is om de lening af te lossen.

De regering heeft op 14 april 2014 besloten een Begeleidingscommissie in te stellen die de NV zal bijstaan bij de verkoop van het erfpachtrecht (Landsbesluit 2014/8351 + 2014/4333).

Omdat het eigen vermogen en de financiële situatie van het Rif Resort Hotel zorgelijk is, is de inbaarheid van de vordering van Curaçao op het hotel onzeker. De totale vordering op het hotel inclusief de verschuldigde rentebedragen, bedraagt ultimo 2013 ANG 125,6 miljoen. De geschatte verkoopwaarde van het hotel bedroeg ultimo 2012 ANG 37,3 miljoen en is in 2013 afgewaardeerd naar nihil (er is een voorziening ten laste van het eigen vermogen getroffen).

Gelden in bewaring en Anticipatieposten

Er bestaat onzekerheid over de juistheid en de volledigheid van de balansposten Gelden in bewaring (ANG 76,7 miljoen) en de Anticipatieposten (ANG 21, 1 miljoen). De oorzaak is het ontbreken van onderliggende documentatie.

5.12 Oordeel over de Jaarrekening

Oordeel

De Rekenkamer is van oordeel dat de Jaarrekening 2013 van Curaçao om de volgende redenen niet voldoet aan de eisen en normen die aan een jaarrekening volgens de wet worden gesteld.

Oordeel

- De verplichtingen, de uitgaven en de ontvangsten zijn niet tot stand gekomen in overeenstemming met de vastgestelde landsbegroting en met andere wettelijke bepalingen zoals interne richtlijnen en de Subsidieverordening;
- De financiële verantwoordingen geven het gevoerde financiële beheer niet deugdelijk weer (geen informatie over de realisatie van doelstellingen);
- De financiële verantwoording is niet in overeenstemming met de daarvoor gegeven voorschriften opgesteld (ontbreken van voorgeschreven overzichten/staten).
- In de jaarrekening ontbreekt beleidsinformatie om gebruikers van de jaarrekening in staat te stellen zich een oordeel te vormen over de uitvoering van het beleid en het gevoerde beheer.

6 TEKORTKOMINGEN MET BETREKKING TOT HET GEVOERDE FINANCIËEL BEHEER EN DE JAARREKENING

De Rekenkamer onderkent de volgende tekortkoming met betrekking tot het financieel beheer:

- Het financieel beheer is niet op orde. Als gevolg hiervan bestaat er onzekerheid over de balansposten, de betrouwbaarheid, de rechtmatigheid en de doelmatigheid van baten en lasten.

Met betrekking tot de jaarrekening zijn er de volgende tekortkomingen:

- kwantificeerbare rechtmatigheidsfouten tot een bedrag van ANG 154 miljoen;
- kwantificeerbare getrouwheidsfouten tot een bedrag van ANG 33 miljoen;
- grote onzekerheden betreffende de rechtmatigheid ten aanzien van de volledigheid, bestaan en waardering van de balansposten, baten en lasten; de onzekerheid bedraagt ANG 1.563 miljoen;
- grote onzekerheden betreffende de getrouwheid ten aanzien van de volledigheid, bestaan en waardering van de balansposten, baten en lasten; de onzekerheid bedraagt ANG 2.309 miljoen;
- afwijkingen ten opzichte van de comptabiliteitsvoorschriften (zie Tabel 8.5 in Bijlage 1).

7 VASTSTELLING DOOR DE STATEN VAN DE JAARREKENINGEN 2010 TOT EN MET 2012

De CV bepaalt in artikel 51 dat de Staten de ontwerplandsverordening tot vaststelling van de jaarrekening niet goedkeuren voordat zij hebben kunnen kennisnemen van het verslag van de Rekenkamer. De Rekenkamer heeft haar verslagen bij de jaarrekeningen 2010 tot en met 2012 aan de Staten aangeboden.

De jaarrekening 2010 is op 10 januari 2014 door de Gouverneur aangeboden aan de Staten. De Jaarrekening 2011 is inmiddels in de centrale commissie van de Staten behandeld. De Jaarrekening 2012 is nog niet door de Gouverneur aan de Staten aangeboden.

8 REACTIE VAN DE MINISTER VAN FINANCIËN EN HET NAWOORD VAN DE REKENKAMER

In dit hoofdstuk is de reactie van de minister en het nawoord van de Rekenkamer opgenomen.

8.1 Reactie van de Minister van Financiën

In het kader van de procedure van hoor en wederhoor heeft de Algemene Rekenkamer Curaçao op 8 juni 2015 de minister van Financiën en de sectordirecteur FBB het conceptverslag voor commentaar aangeboden. Aan hen is gevraagd om binnen twee weken op het concept te reageren. Op verzoek van de sectordirecteur heeft de Rekenkamer de reactietermijn verlengd tot 3 juli 2015. De Rekenkamer heeft desondanks geen reactie ontvangen, noch van de minister noch van de sectordirecteur.

8.2 Nawoord Rekenkamer

De Rekenkamer betreurt het dat noch de minister noch de sectordirecteur FBB hebben gereageerd op het verzoek van de Rekenkamer om een commentaar te geven op het conceptrapport.

9 BIJLAGEN

9.1 Bijlage 1 - Geconstateerde fouten, onzekerheden en afwijkingen ten opzichte van de comptabiliteitsvoorschriften in de Jaarrekening 2013

Tabel 8.1 - Rechtmatigheidsfouten

Post/omschrijving oorzaak voor de rechtmatigheidsfouten	Bedrag
Bouwstructuren: Investerings in 2014 zijn verantwoord in 2013	539,269
Begrotingsoverschrijdingen GD	115.073.540
Subsidie verstrekt zonder wettelijke grondslag	9.846.595
Overdrachten zonder rechtmatige onderliggende documenten	28.716.530
Ontbreken akkoord voor betaling van bevoegde functionaris	54.666
Totaal	154.230.600

Tabel 8.2 - Rechtmatigheidsonzekerheden

Post/Omschrijving oorzaak rechtmatigheidsonzekerheden	Bedrag
Materiële vaste activa	
Gronden en ondergrondse activa en Bouwstructuren: per 9 oktober 2010 ontbreekt een specificatie van de posten.	411.957.225
De erfpachtgronden van het voormalig Eilandgebied Curaçao zijn niet volledig gewaardeerd.	n.t.k.
Er zijn geen duidelijke richtlijnen / criteria voor het activeren van kapitaaluitgaven.	n.t.k.
Bij de berekening van de afschrijvingsbedragen wordt de laatste grootboekdatum die door de desbetreffende ministeries is verantwoord in de financiële administratie Enterprise One als start afschrijvingsdatum gehanteerd in plaats van de opleveringsdatum.	n.t.k.
Kapitaaluitgaven met een factuurdatum van ná 1 maart 2014 zijn in 2013 verantwoord, zonder dat zekerheid bestaat over de datum van levering.	12.336.444
Het Memorandum of Understanding (MOU), het bouwcontract tussen USONA en Ballast, de facturen van Ballast en overige onderliggende documentatie ter vaststelling van de volledigheid van de vooruitbetaling was tijdens de jaarrekeningcontrole niet beschikbaar.	42.348.588
Financiële vaste activa	
Van 11 leningen ontbreken de ondertekende leningsovereenkomsten en saldobevestigingen ultimo 2013.	150.168.504
Controle-informatie ontbreekt over de in 2013 verantwoorde toevoeging aan de voorziening "Voorziening Dubieuze Debiteuren" wegens rentebijverschrijvingen betreffende Langlopende Geldleningen.	7.987.569
In het Model C1 opgenomen in de jaarrekening 2013 (pagina 68) komen de LL geldleningen u/g Setel N.V. (U14 t/m U16) niet meer voor. Deze schulden zijn niet door Nederland gesaneerd en de Staten heeft ook geen accordering gegeven voor het afboeken van deze mogelijk oninbare langlopende leningen.	4.236.060
De sub-administratie van de studieleningen van het ministerie van Onderwijs, Wetenschap, Cultuur & Sport (OWCS) per 31 december 2013 ad ANG 45.006.742 sluit niet aan met de sub-administratie van de studieleningen van het ministerie van Financiën ad ANG 42.900.000. Het verschil is onzeker.	2.106.742

Post/Omschrijving oorzaak rechtmatigheidsonzekerheden	Bedrag
Kapitaalinjectie IUH N.V.: ontbreken van onderliggende documentatie.	34.000.000
De aandeelhouders hebben nog geen formele beslissing genomen over het in de jaarrekening 2011 verwerkte voorstel van UTS inzake onderverdeling en overwaarde van haar aandelen.	223.821.275
Er is nog geen overeenstemming bereikt door C-Post met de overheden van Curaçao en Sint Maarten over de duurtetoeslagverplichtingen.	n.t.k.
Vorderingen	
<u>Debiteuren algemeen</u> : toereikende controle-informatie (inningsopdrachten, facturen, vergunningen met bijbehorende tarieven, erfpachttaktes, huurcontracten en overige onderliggende documentatie) ontbreekt.	39.380.392
<u>Debiteuren overheden</u> : in de jaarrekening Land Curaçao 2013 is uitgegaan van een voorlopige verdeling van de boedelbalans van het voormalig Land de Nederlandse Antillen. Ten tijde van de jaarrekeningcontrole was er nog geen definitieve boedelbalans.	35.266.809
<u>Vordering op CPA NV</u> : een schuldbekentenis door Curaçao Ports Authority N.V. ontbreekt.	4.600.000
<u>Rekening-courant vordering op Curoil N.V.</u> : het besluit met de goedkeuring van de dividenduitkering door de aandeelhouder was niet beschikbaar.	10.400.000
<u>Rekening-courant vordering op Ontwikkelingsbank N.A. N.V.</u> : de gecontroleerde jaarrekening 2013 van Ontwikkelingsbank N.A. en een saldobevestiging ontbreken.	1.800.000
<u>Rekening-courant vordering op Refeneria di Kòrsou N.V.</u> : het besluit met de goedkeuring van de dividenduitkering door de aandeelhouders was niet beschikbaar.	10.000.000
<u>Rekening-courant vordering op Stichting Wegenfonds</u> : in de controleverklaring van de jaarrekening van de Stichting Wegenfonds per 31 december 2013 wordt vermeld dat op rationele wijze geen zekerheid verkregen kan worden over de juistheid en volledigheid van de in de jaarrekening opgenomen schuld.	26.200.000
<u>Rekening-courant vordering op Fundashon Kas Popular</u> : bij de jaarrekening 2011 van de FKP werd op 20 december 2013 een controleverklaring van oordeelonthouding afgegeven door de externe accountant van FKP.	7.700.000
Eigen vermogen	
Andere balansposten en recapitulatieposten bevatten getrouwheidsfouten, rechtmatigheidsfouten en onzekerheden. Verder zijn in het Eigen Vermogen rechtstreeks bedragen verantwoord waarvan de juistheid onzeker is. Tot slot zijn de verantwoorde saldi van de "Gewone Dienst" over de periode 10 oktober tot en met 31 december 2010 en over 2011 en 2012 gebaseerd op jaarrekeningen met een afkeurende controleverklaring.	n.t.k.
Voorzieningen	3.000.000
Voorziening Fundashon Hospital Nobo: onderliggende controle-informatie ontbreekt.	
Kortlopende schulden	
De post <u>Gelden in bewaring</u> : afstemming van de financiële administratie van het ministerie van Financiën met de financiële administratie van onder andere de Ontvanger en Douane heeft niet plaatsgevonden. Verder ontbreekt controle-informatie documentatie ter Onderbouwing van het bestaan en juistheid van de "Borgsommen	76.685.496

Post/Omschrijving oorzaak rechtmatigheidsonzekerheden	Bedrag
Verzekerings-maatschappijen en "Gelden in Consignatie IUH borgsommen Aquallectra".	
De post <u>Crediteuren algemeen</u> : facturen met factuurdatum ná 1 maart 2014 zijn in de eindstand van de post "Verzamelrekening Crediteuren" per 31 december 2013 opgenomen. Controle-informatie over de datum van de levering van de prestatie ontbreekt.	12.642.985
De post <u>Anticipatieposten</u> : controle-informatie over de onderliggende facturen en prestatieverklaringen ontbreekt.	21.143.320
<u>Rekening-courant schuld aan IUH (Aquallectra) N.V.</u> : de gecontroleerde jaarrekening 2013 en een saldobevestiging over de eindstanden 2012 en 2013 ontbreken.	14.500.000
<u>Schuld aan APC pensioenfonds</u> : de gecontroleerde jaarrekening 2013 van het APC pensioenfonds en van de Gouvernementswerklieden Pensioen 2013 waren ten tijde van de jaarrekeningcontrole niet beschikbaar. Verder is sprake van een ontoereikende administratieve organisatie en interne beheersing (AO/ IB) rondom het personeelsproces bij het Land Curaçao.	36.200.000
Overlopende passiva	n.t.k.
Beloningen & Sociale Lasten: tekortkomingen in de AO/IC rondom de in- en uitstroom van het overheidspersoneel	
Beloning van personeel	n.t.k.
Het ministerie van BPD beschikt niet over alle aanstellings- en ontslagbesluiten. 44% van de aanstellingsbesluiten ontbreken.	
De volledigheid van het personeelsbestand kan niet vastgesteld worden daar er geen administratieve procedure opgebouwd is ter waarborging van de volledigheid van de registratie van de raadsbeslissingen, aanstellingsbesluiten en ministeriële beschikkingen.	
De post Beloning van personeel is hoger verantwoord in de jaarrekening van het Land Curaçao per 31 december 2013 dan in de salarisadministratie "Paytime". Een verklaring voor dit verschil ontbreekt.	1.045.145
Verbruik van goederen en diensten	n.t.k.
Tekortkomingen in de AO/IB rondom het proces "Verbruik van goederen en diensten" en het ontbreken van voldoende controle-informatie. Er is geen actuele parafenlijst beschikbaar met de handtekeningen en parafen van de functionarissen en hun desbetreffende bevoegdheden binnen de ministeries. Hierdoor is het intern binnen het apparaat maar ook voor externen (bijv. accountants en banken) niet mogelijk om de authenticiteit van de diverse autorisaties te beoordelen.	
Subsidies	59.690.376
Ontbreken van ontoereikende onderliggende documentatie (subsidiebeschikkingen, machtigings-verzoeken, machtiging OB, bestelbonnen, afrekeningen).	
Overdrachten	
Ontbreken van toereikende onderliggende documentatie subsidiebeschikkingen, machtigingsverzoeken, machtiging OB, bestelbonnen, afrekeningen).	96.655.739
<u>Verzorging Ouden van Dagen</u> : ontbreken van onderliggende documentatie van het ministerie van SOAW.	9.712.756
Sociale Zekerheid	n.t.k.
Onvoldoende interne beheersingsmaatregelen rondom de procedure inzake 'sociale zekerheid' en het ontbreken van voldoende controle-informatie.	

Post/Omschrijving oorzaak rechtmatigheidsonzekerheden	Bedrag
Schenken en subsidies	
Het in de jaarrekening 2013 verantwoorde bedrag ad ANG 998.478 voor Meteorfaciliteiten aan de BES eilanden is ANG 714.128 hoger dan het in de overeenkomst aangegeven bedrag ad ANG 284.350 (121.000 euro).	714.128
Door het Land Curaçao worden geen controles gedaan om vast te stellen of de verrichte betalingen door Nederland ad ANG overeenkomen met de salarissen die door het Land Curaçao zijn uitbetaald. Deze bedragen konden niet worden aangesloten met de naamlijsten uitgedraaid vanuit de salarisapplicatie Pay Time omdat deze lijsten niet getrouw zijn.	16.164.093
Andere inkomsten	
<u>Dividenduitkeringen</u> : de formele beslissing van de algemene vergadering van de aandeelhouders (AVA) van de betreffende vennootschappen waarin de hoogte van de dividenduitkering wordt vastgesteld, ontbreekt. In de meeste gevallen is er sprake van een beslissing van de Raad van Ministers, echter dit is geen formele beslissing van de AVA.	35.274.356
<u>Pachtopbrengsten</u> : de betrouwbaarheid van de sub-administratie waarin de debiteuren inzake erfpachtcanon worden geregistreerd is niet vast te stellen.	17.821.228
<u>Terugvordering studieleningen</u> : een betrouwbare administratie van de debiteuren uit hoofde van studieleningen ontbreekt.	15.147.220
<u>Vergunningen & Registratierecht</u> : de ministeries leveren de verantwoordingstaten niet in bij het ministerie van Financiën. Hierdoor kan geen aansluitingen worden vastgesteld tussen de in de Jaarrekening 2013 verantwoorde opbrengsten en de gegenereerde opbrengsten geregistreerd door de ministeries.	10.872.550
Andere diensten & werkzaamheden	
Ontbreken van controle-informatie dat intern aansluiting is vastgesteld tussen de registraties van de verschillende ministeries VVRP, SOAW, GMN) en de registratie in de financiële administratie van het ministerie van Financiën.	6.344.169
<u>Andere verkopen</u> : grotendeels de vergoeding die een deviezenbank, ingevolge artikel 12, derde lid, van het Centrale Bank-Statuut 1985 aan de Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten (CBCS) verschuldigd is; de CBCS geeft geen specificaties van deze opbrengsten.	79.067.646
<u>Andere verkopen</u> - Bureau Telecommunicatie & Post: onderliggende documentatie ontbreekt.	19.000.000
<u>De vrijval van voorzieningen</u> : onderliggende documentatie ontbreekt.	6.688.341
Totaal	1.562.679.156

n.t.k. = niet te kwantificeren

Tabel 8.3 - Getrouwheidsfouten in de Jaarrekening 2013 Curaçao.

Omschrijving oorzaak voor de getrouwheidsfouten	Bedrag
Balans	
De post "Bouwstructuren" is te hoog gewaardeerd	539.269
De post Langlopende geldleningen u/g is te laag gewaardeerd	10.744.062
De voorziening langlopende geldleningen u/g is te laag opgenomen	6.253.036
De post Deelnemingen is te laag gewaardeerd	8.581.557
De vordering in rekening-courant op Selikor N.V. is te laag verantwoord	2.648.761
Het banktegoed van het Criminaliteitsfonds is niet in de balans (Liquide middelen) verantwoord.	3.858.578
De baten en lasten van het Criminaliteitsbestrijdingsfonds zijn niet in de rekening van baten en lasten (Gewone Dienst) verantwoord ¹³	575.147
Totaal getrouwheidsfouten	33.200.410

Tabel 8.4- Getrouwheidsonzekerheden in de jaarrekening 2013 Curaçao.

Omschrijving oorzaak voor de getrouwheidsonzekerheden	Bedrag
Balans	
Materiële vaste activa	
<u>Gronden en Terreinen</u> - een specificatie van de Gronden en ondergrondse activa en Bouwstructuren ontbreekt; - de erfpachtgronden van het voormalig Eilandgebied Curaçao zijn niet in de balans opgenomen; - documentatie betreffende het fysieke bestaan van 'Machines en Equipment' betreffende investeringen in 2013 ontbreekt.	411.957.225
<u>Andere activa</u>	
Kapitaaluitgaven met een factuurdatum van ná 1 maart 2014 zijn in 2013 verantwoord, zonder dat zekerheid bestaat over de datum van levering.	12.336.444
Er ontbreken duidelijke richtlijnen en criteria die aangeven wanneer uitgaven geactiveerd kunnen worden als materiële vaste activa, immateriële vaste activa of ten laste van de exploitatierekening verantwoord moeten wordende juiste rubricering van de uitgaven.	4.394.577
<u>Onderhanden werken</u> Het Memorandum of Understanding (MOU), het bouwcontract tussen USONA en Ballast, de facturen van Ballast en overige onderliggende documentatie ter vaststelling van de volledigheid van de vooruitbetaling was tijdens de jaarrekeningcontrole niet beschikbaar.	42.348.588
Financiële vaste activa	
Van 11 leningen ontbreken de ondertekende leningsovereenkomsten en saldobestemmingen ultimo 2013.	150.168.504
<u>Voorziening Dubieuze Debiteuren</u> : controle-informatie ontbreekt over de in 2013 verantwoorde toevoeging aan de voorziening wegens rentebijverschrijvingen betreffende Langlopende Geldleningen.	7.987.569
<u>Langlopende leningen u/g</u> : in Model C1 (pagina 68) komen de LL geldleningen u/g Setel N.V. (U14 t/m U16) niet meer voor. Deze	4.236.060

¹³ Bedrag is saldo van uitgaven (ANG 648.190) en baten (ANG 73.043)

Omschrijving oorzaak voor de getrouwheidsonzekerheden	Bedrag
schulden zijn niet door Nederland gesaneerd en de Staten heeft ook geen accordering gegeven voor het afboeken van deze mogelijk oninbare langlopende leningen.	
De sub-administratie van de studieleningen van het ministerie van Onderwijs, Wetenschap, Cultuur & Sport (OWCS) per 31 december 2013 ad ANG 45.006.742 sluit niet aan met de sub-administratie van de studieleningen van het ministerie van Financiën ad ANG 42.900.000. Het verschil is onzeker.	2.106.742
Deelnemingen	
Niet van alle deelnemingen zijn de goedgekeurde jaarrekeningen 2010 beschikbaar.	482.406.261
Er is nog geen overeenstemming bereikt door C-Post met de overheden van Curaçao en Sint Maarten over de duurtetoeslagverplichtingen.	n.t.k.
Vorderingen	
<u>Debiteuren algemeen</u> : toereikende controle-informatie (inningsoopdrachten, facturen, vergunningen met bijbehorende tarieven, erfpachttaktes, huurcontracten en overige onderliggende documentatie) ontbreekt.	39.380.392
<u>Debiteuren overheden</u> : in de jaarrekening Land Curaçao 2013 is uitgegaan van een voorlopige verdeling van de boedelbalans van het voormalig Land de Nederlandse Antillen. Ten tijde van de jaarrekeningcontrole was er nog geen definitieve boedelbalans.	35.266.809
<u>Debiteuren Deelnemingen</u> - vordering op Curaçao Ports Authority N.V.: een schuldbekentenis van CPA NV ontbreekt.	4.600.000
Debiteuren Deelnemingen - de rekening-courant vordering op Curoil N.V.: het besluit met de goedkeuring van de dividenduitkering door de aandeelhouder was niet beschikbaar.	10.400.000
<u>Debiteuren Deelnemingen</u> - de rekening-courant vordering op Ontwikkelingsbank N.A. N.V.: de gecontroleerde jaarrekening 2013 van Ontwikkelingsbank N.A. en een saldobevestiging ontbreken.	1.800.000
<u>Debiteuren Deelnemingen</u> - De rekening-courant vordering op Refeneria di Kòrsou N.V.: het besluit met de goedkeuring van de dividenduitkering door de aandeelhouders was niet beschikbaar.	10.000.000
<u>Rekening-courant vordering op Stichting Wegenfonds</u> : in de controleverklaring van de jaarrekening van de Stichting Wegenfonds per 31 december 2013 wordt vermeld dat op rationele wijze geen zekerheid verkregen kan worden over de juistheid en volledigheid van de in de jaarrekening opgenomen schuld.	26.200.000
<u>Rekening-courant vordering op Fundashon Kas Popular</u> : bij de jaarrekening 2011 van de FKP werd op 20 december 2013 een controleverklaring van oordeelonthouding afgegeven door de externe accountant van FKP.	7.700.000
<u>Toevoeging aan de Herwaardering Deelnemingen naar de historische kostprijs</u> : bij de gecontroleerde jaarrekening 2010 van ADC N.V. is een verklaring van oordeelonthouding afgegeven.	845.635
<u>Andere balansposten en recapitulatieposten</u> bevatten getrouwheidsfouten, rechtmatigheidsfouten en onzekerheden. Verder zijn in het Eigen Vermogen rechtstreeks bedragen verantwoord waarvan de juistheid onzeker is. Tot slot zijn de verantwoorde saldi van de "Gewone Dienst" over de periode 10 oktober tot en met 31 december 2010 en over 2011 en 2012 gebaseerd op jaarrekeningen met een afkeurende controleverklaring.	n.t.k.

Omschrijving oorzaak voor de getrouwheidsonzekerheden	Bedrag
Voorzieningen	65.699.181
Controle-informatie over de aanvaardbaarheid en de omvang van de voorzieningen ontbreekt.	
Kortlopende schulden	
De post <u>Gelden in bewaring</u> : afstemming van de financiële administratie van het ministerie van Financiën met de financiële administratie van onder andere de Ontvanger en Douane heeft niet plaatsgevonden. Verder ontbreekt controle-informatie documentatie ter onderbouwing van het bestaan en juistheid van de "Borgsommen Verzekerings-maatschappijen" en "Gelden in Consignatie IUH borgsommen Aqualectra".	76.685.496
De post <u>Crediteuren algemeen</u> : facturen met factuurdatum ná 1 maart 2014 zijn in de eindstand van de post "Verzamelrekening Crediteuren" per 31 december 2013 opgenomen. Controle-informatie over de datum van de levering van de prestatie ontbreekt.	12.642.985
De post <u>Anticipatieposten</u> : controle-informatie over de onderliggende facturen en prestatieverklaringen ontbreekt.	21.143.320
<u>Rekening-courant schuld aan IUH (Aqualectra) N.V.</u> : de gecontroleerde jaarrekening 2013 en een saldobestemming over de eindstanden 2012 en 2013 ontbreken.	14.500.000
<u>Schuld aan APC pensioenfonds</u> : de gecontroleerde jaarrekening 2013 van het APC pensioenfonds en van de Gouvernementswerkliden Pensioen 2013 waren ten tijde van de jaarrekeningcontrole niet beschikbaar. Verder is sprake van een ontoereikende administratieve organisatie en interne beheersing (AO/ IB) rondom het personeelsproces bij het Land Curaçao.	36.200.000
Overlopende passiva	n.t.k.
Beloningen & Sociale Lasten: er zijn tekortkomingen in de AO/IC rondom de in- en uitstroom van het overheidspersoneel.	
Beloning van personeel	454.106.948
Het ministerie van BPD beschikt niet over alle aanstellings- en ontslagbesluiten. 44% van de aanstellingsbesluiten ontbreken.	
De volledigheid van het personeelsbestand kan niet vastgesteld worden daar er geen administratieve procedure opgebouwd is ter waarborging van de volledigheid van de registratie van de raadsbeslissingen, aanstellingsbesluiten en ministeriële beschikkingen. Inzicht ontbreekt dat de aanbodbrieven en de salarisadministratie conform de aanstellingsbesluiten van het voormalig eilandgebied Curacao en van het voormalig land de Nederlandse Antillen zijn.	
De post "Beloning van personeel" is hoger verantwoord in de jaarrekening van het Land Curaçao per 31 december 2013 dan in de salarisadministratie "Paytime". Een verklaring voor dit verschil ontbreekt.	1.045.145
Verbruik van goederen en diensten	n.t.k.
Er zijn tekortkomingen in de AO/IB rondom het proces "Verbruik van goederen en diensten" en het ontbreken van voldoende controle-informatie. Er is geen actuele parafenlijst beschikbaar met de handtekeningen en parafen van de functionarissen en hun desbetreffende bevoegdheden binnen de ministeries. Hierdoor is het intern binnen het apparaat maar ook voor externen (bijv. accountants en banken) niet mogelijk om de authenticiteit van de diverse autorisaties te beoordelen.	

Omschrijving oorzaak voor de getrouwheidsonzekerheden	Bedrag
Subsidies	59.690.376
Er ontbreekt toereikende onderliggende documentatie (subsidiebeschikkingen, machtigings-verzoeken, machtiging OB, bestelbonnen, afrekeningen).	
Overdrachten	
Er ontbreekt toereikende onderliggende documentatie zoals subsidiebeschikkingen, machtigingsverzoeken, machtiging OB, bestelbonnen en afrekeningen.	96.655.739
Verzorging Ouden van Dagen: er ontbreekt onderliggende documentatie van het ministerie van SOAW.	9.712.756
Sociale Zekerheid	n.t.k.
Er zijn onvoldoende interne beheersingsmaatregelen rondom de procedure inzake 'sociale zekerheid' en er ontbreekt voldoende controle-informatie.	
Schenken en subsidies	16.164.093
Door het Land Curaçao worden geen controles gedaan om vast te stellen of de verrichte betalingen door Nederland ad ANG overeenkomen met de salarissen die door het Land Curaçao zijn uitbetaald. Deze bedragen konden niet worden aangesloten met de naamlijsten uitgedraaid vanuit de salarisapplicatie Pay Time omdat deze lijsten niet getrouw zijn.	
Andere inkomsten	
Dividenduitkeringen: de formele beslissing van de AVA van de betreffende vennootschappen waarin dit wordt vastgesteld, ontbreekt. In de meeste gevallen is er sprake van een beslissing van de Raad van Ministers, echter is dit geen formele beslissing van de AVA.	35.274.356
Pachtopbrengsten: de betrouwbaarheid van de sub-administratie waarin de debiteuren inzake erfpachtcanon worden geregistreerd is niet vast te stellen.	17.821.228
Terugvordering studieleningen: er ontbreekt een betrouwbare administratie van de debiteuren uit hoofde van studieleningen ontbreekt.	15.147.220
Vergunningen & Registratierecht: de ministeries leveren de verantwoordingstaten niet in bij het Ministerie van Financiën. Hierdoor kan geen aansluitingen worden vastgesteld tussen de in de Jaarrekening 2013 verantwoorde opbrengsten en de gegenereerde opbrengsten geregistreerd door de ministeries.	10.872.550
Andere diensten & werkzaamheden	6.344.169
Er ontbreekt controle-informatie dat intern aansluiting is vastgesteld tussen de registraties van de verschillende ministeries VVRP, SOAW, GMN) en de registratie in de financiële administratie van het ministerie van Financiën.	
Andere verkopen (grotendeels de vergoeding die een deviezenbank, ingevolge artikel 12, derde lid, van het Centrale Bank-Statuut 1985 aan de Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten (CBCS) verschuldigd is): de CBCS geeft geen specificaties van deze opbrengsten.	79.067.646
Andere verkopen/Bureau Telecommunicatie & Post: onderliggende documentatie ontbreekt.	19.000.000
De vrijval van voorzieningen: onderliggende documentatie ontbreekt.	6.688.341
Totaal	2.308.596.355

Tabel 8.5 – Afwijkingen ten opzichte van de comptabiliteitsvoorschriften

Nr.	Artikel	Bevinding	Invloed
1.	Geven de begroting, de meerjarenbegroting en de jaarrekening, tezamen met de toelichtingen, een zodanig inzicht in zowel de financiële positie als de baten en lasten van de collectieve sector, dat met betrekking tot deze een verantwoord inzicht kan worden gevormd? (A.B. 2010 no.87 artikel 2)	De jaarrekening geeft geen getrouw beeld van de omvang van alle posten, aangezien er veel onzekerheden bestaan in verschillende posten. De toelichting is ook niet op het juiste niveau om goed inzicht te geven. In de jaarrekening wordt niets vermeld over de financiële positie en de baten en lasten van de collectieve sector. Aanwijzing welke rechtspersonen tot de collectieve sector behoren, heeft nog niet plaatsgevonden ¹⁴ .	Hoog
2.	Zijn de baten en lasten van alle entiteiten in de collectieve sector, met uitzondering van die in de sociale zekerheid, tot hun brutobedrag in de jaarrekening verantwoord? (A.B. 2010 nr.87, artikel 4, lid 1).	Nee, de baten en lasten van de entiteiten in de collectieve sector zijn niet in de jaarrekening verantwoord.	Hoog
3.	Geeft de rekening van baten en lasten en de toelichting daarop op getrouwe en stelselmatige wijze de aard en omvang van alle baten en lasten alsmede het saldo daarvan weer? (A.B. 2010 no.87 artikel 21 lid 1)	De rekening van baten en lasten en de toelichting daarop geeft geen getrouw beeld van de omvang van alle baten en lasten alsmede het saldo daarvan, aangezien er veel onzekerheden bestaan in verschillende posten. De toelichting op de baten en lasten is summier en een toelichting op het beleidsdeel ontbreekt.	Hoog
4.	Geeft de toelichting op de kapitaaldienst per investering aan: a. Of en per wanneer de investering is voltooid en anders wanneer die voltooid zal worden en welk bedrag verwacht wordt nog daarmee gemoeid te zullen zijn? b) De afschrijvingsbedragen die in verband daarmee in de rekening van baten en lasten zijn verantwoord? (A.B. 2010 no.87 artikel 23 lid 1)	Nee, niet in de toelichting op de KD Nee, niet in de toelichting op de KD	Gemiddeld

¹⁴ Volgens artikel 23 van de Rijkswet wijzen de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en het desbetreffende bestuur gezamenlijk, na advies van het centraal bureau voor de statistiek van het land in samenwerking met het Centraal Bureau voor de Statistiek van Nederland, vóór 1 april aan welke rechtspersonen met ingang van het volgende begrotingsjaar tot de collectieve sector behoren.

Nr.	Artikel	Bevinding	Invloed
5.	Geven de balans en de toelichting op getrouwe en stelselmatige wijze de financiële positie van het Land en de grootte en samenstelling in actief- en passiefposten aan het einde van het dienstjaar weer? (A.B. 2010 no.87 artikel 24 lid 1)	Volgens de controleverklaring van de SOAB onthoudt de SOAB zich van een oordeel over de getrouwheid van de jaarrekening.	Hoog
6.	Worden bij de balans met betrekking tot het eigen vermogen, de voorzieningen en de langlopende schulden afzonderlijke specificaties verstrekt van dat deel van het eigen vermogen en voorzieningen dat naar verwachting binnen een jaar zal worden aangewend? (A.B. 2010 no.87 artikel 26 lid 2)	Er zijn meerdere voorzieningen die in 2013 zijn afgewikkeld. In de balans worden bij de Voorzieningen geen afzonderlijke specificaties verstrekt van dat deel van de voorzieningen dat naar verwachting binnen een jaar zal worden aangewend.	Gemiddeld
7.	Is in de toelichting op de jaarrekening onverminderd in ieder geval de wijzigingen van de begroting opgenomen? (A.B. 2010 no.87 artikel 32)	In de MvT op de CV is aangegeven dat door het opnemen van de wijzigingen in de toelichting op de jaarrekening, het de Staten duidelijk zal zijn welke afwijkingen van de begrotingen pas bij de goedkeuring van de landsverordening tot vaststelling van de jaarrekening bekrachtigd zullen worden. Het gaat dus niet alleen om het vermelden van het aantal begrotingswijzigingen. Er moet inzicht zijn in de begrotingsoverschrijdingen. Dit inzicht ontbreekt in de jaarrekening.	Hoog
8.	Bevat het verslag ex artikel 33, eerste lid, in ieder geval een uiteenzetting of en in hoeverre beleidsvoornemens die tevoren met betrekking tot het betreffende dienstjaar waren geformuleerd, gerealiseerd zijn? (A.B. 2010 no.87 artikel 33 lid 2)	Nee, een uiteenzetting of en in hoeverre beleidsvoornemens die tevoren met betrekking tot het betreffende dienstjaar waren geformuleerd, gerealiseerd zijn, ontbreekt.	Hoog

Opmerking

Naar het oordeel van de Rekenkamer zal de verantwoording van de baten en lasten tot hun brutobedrag van alle entiteiten in de collectieve sector niet bijdragen aan het krijgen van inzicht in de baten en lasten van Curaçao zoals bedoeld in artikel 2 van de comptabiliteitsvoorschriften. Volstaan kan worden met het vermelden van de baten en lasten van de entiteiten in de collectieve sector in de toelichting op de jaarrekening.

9.2 Bijlage 2 – Tekortkomingen in de AO/IC

Tabel 8.6 - Tekortkomingen in de AO/IC betreffende alle ministeries

Omschrijving van de tekortkoming
1. Lonen en Salarissen Het samenvoegen van de salarisadministraties van het voormalige Eilandgebied Curaçao en het nieuwe Land Curaçao is uiteindelijk in februari 2014 afgerond. De afgelopen jaren zijn door de overheid diverse stappen ondernomen om de nodige controles mogelijk te maken. Echter tot op heden is er nog sprake van significante tekortkomingen op het gebied van de administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB) rondom de salarissen en sociale lasten. Het ministerie van BPD beschikt niet over alle aanstellings- en ontslagbesluiten. Er bestaan onvoldoende administratieve procedures die de volledigheid van de registratie van raadsbeslissingen, aanstellingsbesluiten en ministeriële beschikkingen waarborgen.
2. Automatisering Door fouten bij de inrichting van het systeem alsook door fouten bij de exploitatie van het systeem, kunnen medewerkers de beschikking krijgen over verschillende rechten waardoor de functiescheidingen in het systeem (al dan niet geheel) teniet worden gedaan. De interne beheersing, die naar verwachting met het gebruik van dit systeem kon worden gerealiseerd, blijkt in de praktijk hierdoor onvoldoende waarborgen te bieden aangaande de betrouwbaarheid van de gegevensverwerking alsook de integriteit van de achterliggende gegevensbestanden.
3. De regeling en AO procedure voor dienstreizen De regeling en de procedure zijn niet toereikend en bevatten inconsistenties inzake o.a. onderstaande punten: - Uit de regeling blijkt niet duidelijk of een beschikking noodzakelijk is voor dienstreizen. Het opstellen en autoriseren van een beschikking wordt namelijk niet genoemd, terwijl wel wordt genoemd dat de afrekening binnen 30 dagen na de dagtekening van de beschikking ingeleverd dient te worden. - Conform de AO procedure accorderen de ministers hun eigen dienstreizen. De Raad van Ministers dient op basis daarvan de Staten en de Gouverneur op de hoogte te stellen. In welke vorm dit dient plaats te vinden staat niet vermeld. Uit de regeling en de AO procedure blijkt niet waar de verantwoordelijkheid ligt met betrekking tot de monitoring en follow-up van de afrekeningen.

Tabel 8.7 – Tekortkomingen in de AO/IC per ministerie

Omschrijving van de tekortkoming ¹⁵
MINISTERIE VAN ALGEMENE ZAKEN
ALGEMEEN
1. Interne controle functie is niet vervuld. 2. De rol en verantwoordelijkheden van de afdeling AO/IB van het ministerie van financiën ten aanzien van de interne controlefunctie zijn voor het ministerie niet duidelijk gedefinieerd. Daarnaast zijn de interne controles die door de afdeling AO/IC van het ministerie financiën worden uitgevoerd en de rapportages over de uitgevoerde werkzaamheden en eventuele bevindingen beperkt. 3. Periodieke management rapportages zijn niet aanwezig of deze zijn niet voldoende financieel onderbouwd. MT Notulen en actiepunten lijsten worden niet altijd opgesteld of ontbreken. 4. Geen sprake van een actuele parafenlijst bij de uitvoeringsorganisaties en geen sprake van een volledig mandatenregister met de parafen van de bevoegde functionarissen, waarbij de bewaking van het onbevoegd aangaan van verplichtingen tevens ontbreekt.

¹⁵ Bron: Managementletter 2013 SOAB.

Omschrijving van de tekortkoming ¹⁵	
BEGROTING	
5.	Er is binnen het ministerie geen formeel beleid opgesteld. Het begrotingsproces loopt hierdoor niet optimaal. Het begrotingstraject loopt niet adequaat: de begroting wordt opgesteld op basis van de begroting van het voorgaande jaar en niet op basis van de beleidsdoelstellingen van het ministerie waardoor een koppeling tussen het regeerprogramma (beleid) en de begroting ontbreekt.
6.	AZ heeft geen inzicht in de begrotingsrisico's. Zo vindt geen aanpassing van het beleid plaats (prioriteiten en doelstellingen) na begrotingswijzigingen die zowel door het ministerie van financiën worden doorgevoerd als door het ministerie zelf.
7.	Het ministerie van AZ heeft een inkomstenpost "5414 Dividenduitkeringen (ANG 16,372,395)" op hun begroting staan die door het ministerie van Financiën wordt beheerd. Daarnaast heeft het ministerie geen zicht op de begroting en budgetuitputting van het Kabinet van Gevolmachtigde minister (Curaçaohuis). Voorschotverlening en invoer van de kosten in Enterprise One geschiedt door het ministerie van Financiën. Het ministerie van AZ kan op deze posten echter geen invloed uitoefenen, kan geen controle werkzaamheden verrichten, heeft geen inzicht in de transacties en realisatie van deze posten en kan derhalve geen verantwoordelijkheid hiervoor dragen. Er vindt verder geen communicatie of afstemming plaats tussen het ministerie van Financiën en het ministerie van AZ over deze posten.
INKOMSTEN	
8.	Het ontbreken van (actuele) procedures en richtlijnen inzake de inkomstenstroom van horecaverunningen waarbij werkzaamheden vaak verricht worden op basis van ervaring uit het verleden. Dit heeft tevens tot gevolg dat de controle op de effectieve werking van de AO/IB ontbreekt.
9.	Geen inzicht in de inkomsten die voortvloeien uit de horecaverunningen. De uitvoeringsorganisatie Wetgeving Juridische Zaken (WJZ) is verantwoordelijk voor het behandelen van aanvragen en het verlenen van horecaverunningen. De inkomsten die hieruit voortvloeien worden geïnd en verantwoordt door het ministerie van Financiën.
10.	Vanuit de uitvoeringsorganisatie WJZ vindt geen afstemming plaats tussen de verantwoorde inkomsten door het ministerie van Financiën in de financiële administratie en de verwachte opbrengsten conform de ministerie van AZ op basis van de in 2013 uitgegeven en bestaande horecaverunningen.
AANGAAN VAN FINANCIËLE VERPLICHTINGEN	
11.	Het niet naleven van procedures en richtlijnen inzake het archiveren van financiële bescheiden.
12.	Proces "Aangaan van Financiële verplichtingen" is volgtijdig niet juist. Bij 2 van de 5 gecontroleerde items zijn het aanvraagformulier en de bestelbon achteraf vervaardigd. Bij 2 van de 3 onderzochte posten betreffende advieskosten zijn het aanvraagformulier en de bestelbon achteraf vervaardigd.
13.	Bestelbonnen en/of machtigingsverzoeken worden niet geautoriseerd of zijn niet aanwezig.
14.	Betalingen worden verricht door het ministerie van Financiën maar hierbij is er geen monitoring of de betalingen juist zijn geboekt in E1 en of de crediteuren tijdig betaald worden. Daarnaast wordt deze "onzekerheid" van betaling ingecalculiseerd middels een opslag in de prijzen die leveranciers aan de overheid in rekening brengen.
15.	Monitoring ontbreekt op openstaande bestelbonnen met als gevolg dat de aangegane verplichtingen intern onvolledig in beeld zijn.
16.	De contractenregistratie gecombineerd met een verplichtingen administratie ontbreekt.
17.	De dienstreisregeling/AO dienstreizen wordt niet nageleefd. Accordering door de Gouverneur bij de aanvraag dienstreizen van ministers die middels een Landsbesluit dient te geschieden vindt meestal achteraf plaats en afrekeningen worden niet (tijdig) ingediend.

Omschrijving van de tekortkoming ¹⁵
18. Een registratie voor materiële vaste activa ontbreekt. Ook vindt geen controle plaats op de juistheid van de afschrijvingskosten die ten laste van de begroting van het ministerie worden gebracht.
SUBSIDIEVERSTREKKING
19. Het ministerie heeft geen formeel subsidiebeleid. Ook is het Programma van eisen niet geactualiseerd of niet specifiek en meetbaar opgesteld, waardoor controle achteraf niet mogelijk is.
20. Geen procedures en richtlijnen met betrekking tot: beoordeling en toekenning van subsidies; - betaling van subsidiegelden & monitoring van voorschotten; - afrekening van subsidies; - registratie van subsidies.
21. Geen interne controle op doelmatigheid van de subsidiegelden die uitgekeerd worden aan externe organisaties met als doel activiteiten te ondernemen die bijdragen om beleidsdoelstellingen te realiseren. De (financiële) beoordeling van de verantwoording van de gesubsidieerde instellingen is uitbesteed aan diverse accountantskantoren, echter hierbij wordt niet altijd een controleprotocol verstrekt, waardoor mogelijk de accountantscontrole niet is gericht op de naleving van de subsidievoorwaarden.
22. Geen tot weinig formele afrekeningen. Verder ook geen sanctiebeleid/financiële consequenties voor: - te late indiening afrekening; - geen indiening afrekening; - niet naleven subsidievoorwaarden; Hierdoor hebben de instellingen ook geen incentive om zich te houden aan de geldende voorwaarden van de subsidieverordening.
MINISTERIE VAN BESTUUR, PLANNING EN DIENSTVERLENING
ALGEMEEN
23. Tekort aan capaciteit en deskundigheid: - geen kennis- en dossieroverdracht; - vacatures van kritische functies; - onvoldoende kennis.
24. Interne controle functie is niet vervuld.
25. De rol en verantwoordelijkheden van de afdeling AO/IB van het ministerie van financiën ten aanzien van de interne controlefunctie zijn voor het ministerie niet duidelijk gedefinieerd. Daarnaast zijn de interne controles die door de afdeling AO/IC van het ministerie van Financiën worden uitgevoerd en de rapportages over de uitgevoerde werkzaamheden en eventuele bevindingen beperkt.
26. Periodieke management rapportages zijn niet aanwezig of deze zijn niet voldoende financieel onderbouwd.
27. Geen sprake van een actuele parafenlijst bij de uitvoeringsorganisaties en geen sprake van een volledig mandatenregister met de parafen van de bevoegde functionarissen, waarbij de bewaking van het onbevoegd aangaan van verplichtingen tevens ontbreekt.
28. Het ministerie van BPD maakt verscheidene kosten voor alle ministeries waaronder advieskosten (advocaatkosten), service kosten zoals licenties voor Windows en Outlook. Deze kosten worden echter niet doorbelast aan de overige ministeries.
BEGROTING
29. Het begrotingstraject loopt niet adequaat: de begroting wordt opgesteld op basis van de begroting van het voorgaande jaar en niet op basis van de beleidsdoelstellingen van het ministerie waardoor een koppeling tussen het regeerprogramma (beleid) en de begroting ontbreekt.

Omschrijving van de tekortkoming ¹⁵
30. BPD heeft geen inzicht in de begrotingsrisico's. Zo vindt geen aanpassing van het beleid plaats (prioriteiten en doelstellingen) na begrotingswijzigingen die zowel door het ministerie van financiën worden doorgevoerd als door het ministerie zelf.
INKOMSTEN
INKOMSTEN AFDELING BEVOLKING
31. Aansluiting tussen het systeem RAAS en de kwitanties (voor de verleende diensten) ontbreekt.
32. Voor bepaalde producten (zoals aangifte huwelijk, geboorteakte etc.) is bij Kranshi een productregistratie in het administratieve systeem niet mogelijk.
33. De vereiste functiescheiding tussen de registratie van de opbrengsten en de controle van de dagelijkse opbrengsten van de baliemedewerkers ontbreekt. Deze functies worden nu door dezelfde persoon uitgevoerd.
34. Tekort aan personeel en bij Kranshi is geen rekenplichtige ambtenaar in dienst.
35. Het ontbreken van (actuele) procedures en richtlijnen inzake de diverse inkomstenstromen. Er wordt vaak gewerkt op basis van ervaring uit het verleden.
INKOMSTEN BUREAU RIJBEWIJZEN
36. Het ontbreekt aan dagelijkse controle op de dagopbrengsten. De dagelijkse controle op het aantal verkochte kaarten en de daaraan gerelateerde opbrengsten en afgedragen kasgelden door de kassamedewerkers ontbreekt. Dit wordt mede veroorzaakt doordat er geen rekenplichtige ambtenaar aanwezig is bij Bureau Rijbewijzen.
37. De geldopbrengsten worden weliswaar afgestort bij de bank, echter een verantwoording door het ministerie van Financiën op de betreffende grootboekrekening van Bureau Rijbewijzen vindt niet plaats. Het is onduidelijk waar deze gelden verantwoord zijn.
38. Geen controle op de verschreven rijbewijskaarten en de oude rijbewijskaarten.
39. Geen functiescheiding: de rijbewijskaarten, leges, zegels worden door dezelfde medewerker in het systeem geregistreerd die ook toegang heeft tot de kluis.
40. Tekort aan personeel: momenteel heeft Bureau Rijbewijzen geen rekenplichtige ambtenaar in dienst.
41. Het ontbreken van en/of niet bijgewerkte procedures en richtlijnen inzake de diverse inkomstenstromen. Waarbij werkzaamheden vaak verricht worden op basis van ervaring uit het verleden.
AANGAAN VAN FINANCIËLE VERPLICHTINGEN
42. Procedures en richtlijnen inzake het aanvragen van offertes worden niet nageleefd.
43. Procedures en richtlijnen inzake consultancybeleid worden niet nageleefd.
44. Procedures en richtlijnen inzake het archiveren van financiële bescheiden worden niet nageleefd.
45. Het proces "Aangaan van Financiële verplichtingen" is volgtijdig niet juist. Bij 7 van de 8 gecontroleerde items is de ontvangstdatum van de factuur eerder dan de opmaakdatum van de aanvraag-en bestelbon).
46. Bij het aangaan van verplichtingen ontbreekt de controle vooraf door een bevoegde medewerker of voldoende budget aanwezig is binnen de begroting om de verplichting aan te gaan (check op de toereikendheid van de betreffende begrotingsposten).
47. Bestelbonnen en/of machtigingsverzoeken worden niet geautoriseerd of zijn niet aanwezig.
48. Geen toereikende controle op facturen die betaalbaar worden gesteld en op de lijst 'te betalen facturen' die naar het ministerie van Financiën wordt verstuurd.
49. Betalingen worden verricht door het ministerie van Financiën maar hierbij is er geen monitoring of de betalingen juist zijn geboekt in E1 en of de crediteuren tijdig betaald

Omschrijving van de tekortkoming ¹⁵
worden. Daarnaast wordt deze "onzekerheid" van betaling ingecalculeerd middels een opslag in de prijzen die leveranciers aan de overheid in rekening brengen.
50. Monitoring ontbreekt op openstaande bestelbonnen met als gevolg dat de aangegane verplichtingen intern onvolledig in beeld zijn.
51. De contractenregistratie is niet actueel en tevens niet gecombineerd met een verplichtingenadministratie.
52. De aansluiting tussen bestelbon en factuur ontbreekt in 7 van 11 gecontroleerde transacties (is een essentieel onderdeel van de zogenaamde "three-way-match").
MINISTERIE VAN JUSTITIE
ALGEMEEN
53. Tekort aan capaciteit en deskundigheid: - geen kennis- en dossieroverdracht; - vacatures van kritische functies; - onvoldoende kennis.
54. Interne controle functie is niet vervuld.
55. De rol en verantwoordelijkheden van de afdeling AO/IB van het ministerie van Financiën ten aanzien van de interne controlefunctie zijn voor het ministerie niet duidelijk gedefinieerd. Daarnaast zijn de interne controles die door de afdeling AO/IC van het ministerie van Financiën worden uitgevoerd en de rapportages over de uitgevoerde werkzaamheden en eventuele bevindingen beperkt.
56. Periodieke management rapportages zijn niet aanwezig of deze zijn niet voldoende financieel onderbouwd.
57. Geen sprake van een actuele parafenlijst bij de uitvoeringsorganisaties en geen sprake van een volledig mandatenregister met de parafen van de bevoegde functionarissen, waarbij de bewaking van het onbevoegd aangaan van verplichtingen tevens ontbreekt.
58. Het ministerie van Justitie heeft ANG 1,2 miljoen op de begroting staan dat betrekking heeft op het Criminaliteitsbestrijdingsfonds. Deze post wordt door het ministerie van Financiën op de begroting van het ministerie van Justitie geboekt, maar het ministerie van Justitie heeft hierop geen invloed, kan geen controlewerkzaamheden verrichten, heeft geen inzicht in de transacties en realisaties van de posten, kan derhalve geen verantwoordelijkheid hiervoor dragen. Er vindt verder geen communicatie of afstemming plaats tussen het ministerie van financiën en het ministerie van Justitie inzake deze post.
BEGROTING
59. Het begrotingstraject loopt niet adequaat: de begroting wordt opgesteld op basis van de begroting van het voorgaande jaar en niet op basis van de beleidsdoelstellingen van het ministerie waardoor een koppeling tussen het regeerprogramma (beleid) en de begroting ontbreekt.
60. Justitie heeft geen inzicht in de begrotingsrisico's. Zo vindt geen aanpassing van het beleid plaats (prioriteiten en doelstellingen) na begrotingswijzigingen die zowel door het ministerie van financiën worden doorgevoerd als door het ministerie zelf.
INKOMSTEN
61. Het ontbreken van (actuele) procedures en richtlijnen inzake boetegelden, vergunning en registratie hazardspelen. Er wordt vaak gewerkt op basis van ervaring uit het verleden.
BOETEGELDEN
62. Boeteformulieren worden niet tijdig ingediend bij het Openbare ministerie.
63. Geen volledige aansluiting in de inkomsten van UO Controle & Bewaking (KPC).
64. Geen aansluiting tussen de geregistreerde boetegelden in het systeem Actpol van het Openbaar ministerie en de hardcopy boeteformulieren die worden ingediend.
65. Boeteformulieren worden niet juist of niet volledig ingevuld.

Omschrijving van de tekortkoming ¹⁵
66. Geen controle op de uitgegeven en retour ontvangen boeteformulieren aan/van verbalisanten.
AANGAAN VAN FINANCIËLE VERPLICHTINGEN
67. Procedures en richtlijnen inzake het aanvragen van offertes worden niet nageleefd.
68. Procedures en richtlijnen inzake consultancybeleid worden niet nageleefd.
69. Procedures en richtlijnen inzake het archiveren van financiële bescheiden worden niet nageleefd.
70. Het proces "Aangaan van Financiële verplichtingen" is volgtijdig niet juist. Bij 2 van de 7 gecontroleerde transacties is de ontvangstdatum van de factuur eerder dan de opmaakdatum van de aanvraag-en bestelbon.
71. Bij het aangaan van verplichtingen ontbreekt de controle vooraf door een bevoegde medewerker of voldoende budget aanwezig is binnen de begroting om de verplichting aan te gaan (check op de toereikendheid van de betreffende begrotingsposten).
72. Bestelbonnen en/of machtigingsverzoeken worden niet geautoriseerd of zijn niet aanwezig.
73. Geen toereikende controle op facturen die betaalbaar worden gesteld en de lijst 'te betalen facturen' die naar het ministerie van Financiën wordt verstuurd.
74. Betalingen worden verricht door het ministerie van Financiën maar hierbij is er geen monitoring of de betalingen juist zijn geboekt in E1 en of de crediteuren tijdig betaald worden. Daarnaast wordt deze "onzekerheid" van betaling ingecalculeerd middels een opslag in de prijzen die leveranciers aan de overheid in rekening brengen.
75. Monitoring ontbreekt op openstaande bestelbonnen met als gevolg dat de aangegane verplichtingen intern onvolledig in beeld zijn.
76. De contractenregistratie is niet actueel en tevens niet gecombineerd met een verplichtingenadministratie.
77. De aansluiting tussen bestelbon en factuur ontbreekt (is een essentieel onderdeel van de zogenaamde "three-way-match").
SUBSIDIEVERSTREKKING
78. Geen procedures en richtlijnen met betrekking tot: - beoordeling en toekenning van subsidies; - betaling van subsidiegelden & monitoring van voorschotten; - afrekening van subsidies; - registratie van subsidies.
79. De gesubsidieerde instellingen ontvangen niet altijd een subsidiebeschikking waarin de subsidievoorwaarden zijn vermeld.
80. Geen interne controle op doelmatigheid van de subsidiegelden die uitgekeerd worden aan externe organisaties met als doel om activiteiten te ondernemen die bijdragen om beleidsdoelstellingen te realiseren. De (financiële) beoordeling van de verantwoording van de gesubsidieerde instellingen is uitbesteed aan diverse accountantskantoren, echter hierbij wordt niet altijd een controleprotocol verstrekt, waardoor mogelijk de accountantscontrole niet is gericht op de naleving van de subsidievoorwaarden.
81. Geen tot weinig formele afrekeningen. Verder ook geen sanctiebeleid/financiële consequenties voor: - te late indiening afrekening; - geen indiening afrekening; - niet naleven subsidievoorwaarden; Hierdoor hebben de instellingen ook geen incentive om zich te houden aan de geldende voorwaarden van de subsidieverordening.

Omschrijving van de tekortkoming ¹⁵
MINISTERIE VAN VERKEER, VERVOER EN RUIMTELIJKE PLANNING
ALGEMEEN
82. Tekort aan capaciteit en deskundigheid: - vacatures van kritische functies; - onvoldoende kennis.
83. Interne controle functie is niet vervuld.
84. De rol en verantwoordelijkheden van de afdeling AO/IB van het ministerie van Financiën ten aanzien van de interne controlefunctie zijn voor het ministerie niet duidelijk gedefinieerd. Daarnaast zijn de interne controles die door de afdeling AO/IC van het ministerie financiën worden uitgevoerd en de rapportages over de uitgevoerde werkzaamheden en eventuele bevindingen beperkt.
85. Periodieke management rapportages zijn niet aanwezig of deze zijn niet voldoende financieel onderbouwd. MT Notulen en actiepunten lijsten worden niet altijd opgesteld of ontbreken.
86. Geen sprake van een actuele parafenlijst bij de uitvoeringsorganisaties en geen sprake van een volledig mandatenregister met de parafen van de bevoegde functionarissen, waarbij de bewaking van het onbevoegd aangaan van verplichtingen tevens ontbreekt.
BEGROTING
87. Het begrotingstraject loopt niet adequaat: De begroting wordt opgesteld op basis van de begroting van het voorgaande jaar en niet op basis van de beleidsdoelstellingen van het ministerie waardoor een koppeling tussen het regeerprogramma (beleid) en de begroting ontbreekt.
88. VV&RP heeft geen inzicht in de begrotingsrisico's. Zo vindt geen aanpassing van het beleid plaats (prioriteiten en doelstellingen) na begrotingswijzigingen die zowel door het ministerie van financiën worden doorgevoerd als door het ministerie zelf.
INKOMSTEN
89. Foutieve opbrengst-verantwoording in het administratiesysteem.
90. Geen inventarisatie van de eindvoorraad brandstof bij UO OW per balansdatum
91. Domeinbeheer: (actuele) procedures en richtlijnen inzake de diverse inkomstenstromen ontbreken; werkzaamheden worden vaak verricht op basis van ervaring uit het verleden.
INKOMSTEN UIT PARKEREN
92. Beheersovereenkomst tussen PAC en het Land Curaçao ontbreekt en juridische aanwijzing van parkeerplaatsen heeft niet plaatsgevonden.
AANGAAN VAN FINANCIËLE VERPLICHTINGEN
93. Procedures en richtlijnen inzake het aanvragen van offertes worden niet nageleefd.
94. Procedures en richtlijnen inzake consultancybeleid worden niet nageleefd.
95. Procedures en richtlijnen inzake het archiveren van financiële bescheiden worden niet nageleefd.
96. Het proces "Aangaan van Financiële verplichtingen" is volgtijdig niet juist. Bij 6 van de 11 is de bestelbon achteraf opgesteld.
97. Bij het aangaan van verplichtingen ontbreekt de controle vooraf door een bevoegde medewerker of voldoende budget aanwezig is binnen de begroting om de verplichting aan te gaan (check op de toereikendheid van de betreffende begrotingsposten).
98. Bestelbonnen en/of machtigingsverzoeken worden niet geautoriseerd of zijn niet aanwezig.
99. Geen toereikende controle op facturen die betaalbaar worden gesteld.
100. Betalingen worden verricht door het ministerie van Financiën maar hierbij is er geen monitoring of de betalingen juist zijn geboekt in E1 en of de crediteuren tijdig betaald

Omschrijving van de tekortkoming ¹⁵
worden. Daarnaast wordt deze "onzekerheid" van betaling ingecalculeerd middels een opslag in de prijzen die leveranciers aan de overheid in rekening brengen.
101. Monitoring ontbreekt op openstaande bestelbonnen met als gevolg dat de aangeane verplichtingen intern onvolledig in beeld zijn.
102. De contractenregistratie is niet actueel en tevens niet gecombineerd met een verplichtingenadministratie.
103. De beheersovereenkomst tussen Stichting Wegenfonds Curaçao (SWC) en de overheid waarbij de bepalingen van de Eilandsverordening Financieel Beheer ook van toepassing zijn verklaard voor SWC, is per oktober 2007 komen te vervallen. Sindsdien ontbreekt een nieuwe beheersovereenkomst.
SUBSIDIEVERSTREKKING
104. Het ontbreken van alle formele subsidie bescheiden die ten grondslag hebben gelegen aan de subsidieverstrekkingsaan Autobus Bedrijf Curaçao N.V. en Fundashon Kas Popular.
MINISTERIE VAN ECONOMISCHE ONTWIKKELING
ALGEMEEN
105. Tekort aan capaciteit en deskundigheid: - geen kennis- en dossieroverdracht; - vacatures van kritische functies; - onvoldoende kennis.
106. Interne controle functie is niet vervuld.
107. De rol en verantwoordelijkheden van de afdeling AO/IB van het ministerie van Financiën ten aanzien van de interne controlefunctie zijn voor het ministerie niet duidelijk gedefinieerd. Daarnaast zijn de interne controles die door de afdeling AO/IC van het ministerie financiën worden uitgevoerd en de rapportages over de uitgevoerde werkzaamheden en eventuele bevindingen beperkt.
108. Periodieke management rapportages zijn niet aanwezig of deze zijn niet voldoende financieel onderbouwd. MT Notulen en actiepunten lijsten worden niet altijd opgesteld of ontbreken.
109. Geen sprake van een actuele parafenlijst bij de uitvoeringsorganisaties en geen sprake van een volledig mandatenregister met de parafen van de bevoegde functionarissen, waarbij de bewaking van het onbevoegd aangaan van verplichtingen tevens ontbreekt.
BEGROTING
110. Er is binnen het ministerie geen formeel beleid opgesteld.
111. Het begrotingsproces loopt hierdoor niet optimaal. Het begrotingstraject loopt niet adequaat: De begroting wordt opgesteld op basis van de begroting van het voorgaande jaar en niet op basis van de beleidsdoelstellingen van het ministerie waardoor een koppeling tussen het regeerprogramma (beleid) en de begroting ontbreekt.
112. EO heeft geen inzicht in de begrotingsrisico's. Zo vindt geen aanpassing van het beleid plaats (prioriteiten en doelstellingen) na begrotingswijzigingen die zowel door het ministerie van financiën worden doorgevoerd als door het ministerie zelf.
113. Het ministerie van EO heeft ANG 13,8 miljoen op de begrotingspost "4467 Overig Uitbesteed werk" staan die door het ministerie van Financiën wordt beheerd. De Financial Controller is niet op de hoogte van de aanwending van deze middelen en deze zijn ook niet vrij beschikbaar. Daarnaast heeft het ministerie de inkomstenpost "5453 Andere Verkoop" op hun begroting die betrekking heeft op BIE (ANG 1,348,900) en BTP (ANG 25,496,300). Het ministerie van EO kan op beide posten echter geen invloed uitoefenen, kan geen controle werkzaamheden verrichten, heeft geen inzicht in de transacties en realisatie van deze posten en kan derhalve geen verantwoordelijkheid hiervoor dragen. Voorts vind er geen enkele afstemming plaats tussen het ministerie van Financiën, het

Omschrijving van de tekortkoming ¹⁵
ministerie van VVRP (die belast is met het toezicht op BTP) en het ministerie van EO voor de genoemde posten.
INKOMSTEN
VISSERIJ
114. Geen effectieve werking van de AO/IC met betrekking tot de inkomstenstroom "Visserij". Dit heeft met name betrekking op: - het ontbreken van een effectieve beoordeling van de aanvragen inzake licentie en catch certificaten; - ontbreken van een optimale monitoring van de route waarop de schepen onder Curaçaose vlag varen.
115. Geen inzicht in de werkelijke inkomsten van visserij. De opbrengsten van licenties en catch certificaten worden betaald en verantwoord bij het ministerie van Financiën. Er vindt geen afstemming plaats tussen de verantwoorde inkomsten door het ministerie van Financiën in de financiële administratie en de verwachte opbrengsten conform de ministerie van EO op basis van de uitgegeven licentie en catch certificaten.
116. Het ontbreken van (actuele) procedures en richtlijnen inzake de diverse inkomstenstromen. Er wordt vaak gewerkt op basis van ervaring uit het verleden.
AANGAAN VAN FINANCIËLE VERPLICHTINGEN
117. Procedures en richtlijnen inzake consultancybeleid worden niet nageleefd.
118. Procedures en richtlijnen inzake het archiveren van financiële bescheiden worden niet nageleefd.
119. Het proces "Aangaan van Financiële verplichtingen" is volgtijdig niet juist.
120. Bij het aangaan van verplichtingen ontbreekt de controle vooraf door een bevoegde medewerker of voldoende budget aanwezig is binnen de begroting om de verplichting aan te gaan (check op de toereikendheid van de betreffende begrotingsposten). Aanvraagformulieren worden niet altijd door de financial controller voor akkoord ondertekend.
121. Machtigingsverzoeken/ adviezen worden niet geautoriseerd of zijn niet aanwezig.
122. Betalingen worden verricht door het ministerie van Financiën maar hierbij is er geen monitoring of de betalingen juist zijn geboekt in E1 en of de crediteuren tijdig betaald worden. Daarnaast wordt deze "onzekerheid" van betaling ingecalculeerd middels een opslag in de prijzen die leveranciers aan de overheid in rekening brengen.
123. Monitoring ontbreekt op openstaande bestelbonnen met als gevolg dat de aangegane verplichtingen intern onvolledig in beeld zijn.
124. De contractenregistratie is niet actueel en tevens niet gecombineerd met een verplichtingenadministratie.
125. De aansluiting tussen bestelbon en factuur ontbreekt (is een essentieel onderdeel van de zogenaamde "three-way-match").
126. De dienstreisregeling/ AO dienstreizen worden niet nageleefd. - accordering van de Gouverneur bij de aanvraag dienstreizen van ministers die middels een Landsbesluit dient te geschieden vindt meestal achteraf plaats. - afrekeningen worden niet (tijdig) ingediend; geen interne controle door controller.
127. De regeling en AO procedure voor dienstreizen zijn niet toereikend en bevatten inconsistenties inzake o.a. onderstaande punten: - Uit de regeling blijkt niet duidelijk of een beschikking noodzakelijk is voor dienstreizen. Het opstellen en autoriseren van een beschikking wordt namelijk niet genoemd, terwijl wel wordt genoemd dat de afrekening binnen 30 dagen na de dagtekening van de beschikking ingeleverd dient te worden. - Conform de AO procedure accorderen de ministers hun eigen dienstreizen. De Raad van Ministers dient op basis daarvan de Staten en de Gouverneur op de hoogte te stellen. In welke vorm dit dient plaats te vinden staat niet vermeld.

Omschrijving van de tekortkoming ¹⁵
Uit de regeling en de AO procedure blijkt niet waar de verantwoordelijkheid ligt met betrekking tot de monitoring en follow-up van de afrekeningen.
128. Een registratie voor materiële vaste activa ontbreekt. Ook vindt geen controle plaats op de juistheid van de afschrijvingskosten die ten laste van de begroting van het ministerie worden gebracht.
SUBSIDIEVERSTREKKING
129. Het ministerie heeft geen formeel subsidiebeleid. Ook is het Programma van eisen niet geactualiseerd of niet specifiek en meetbaar opgesteld, waardoor controle achteraf niet mogelijk is.
130. Geen procedures en richtlijnen met betrekking tot: - beoordeling en toekenning van subsidies; - betaling van subsidiegelden & monitoring van voorschotten; - afrekening van subsidies; - registratie van de subsidies.
131. Subsidieaanvragen worden niet tijdig en/of volledig ingediend.
132. Geen interne controle op doelmatigheid van de subsidiegelden die uitgekeerd worden aan externe organisaties met als doel activiteiten te ondernemen die bijdragen om beleidsdoelstellingen te realiseren. De (financiële) beoordeling van de verantwoording van de gesubsidieerde instellingen is uitbesteed aan diverse accountantskantoren, echter hierbij wordt niet altijd een controleprotocol verstrekt, waardoor mogelijk de accountantscontrole niet is gericht op de naleving van de subsidievoorwaarden.
133. Geen tot weinig formele afrekeningen.
134. Verder ook geen sanctiebeleid/financiële consequenties voor: - te late indiening afrekening; - geen indiening afrekening; - niet naleven subsidievoorwaarden. Hierdoor hebben de instellingen ook geen incentive om zich te houden aan de geldende voorwaarden van de subsidieverordening.
MINISTERIE VAN ONDERWIJS, WETENSCHAP CULTUUR EN SPORT
ALGEMEEN
135. Tekort aan capaciteit en deskundigheid: - geen kennis- en dossieroverdracht; - vacatures van kritische functies; - onvoldoende kennis.
136. Interne controle functie is niet vervuld.
137. De rol en verantwoordelijkheden van de afdeling AO/IB van het ministerie van financiën ten aanzien van de interne controlefunctie zijn voor het ministerie niet duidelijk gedefinieerd. Daarnaast zijn de interne controles die door de afdeling AO/IC van het ministerie financiën worden uitgevoerd en de rapportages over de uitgevoerde werkzaamheden en eventuele bevindingen beperkt.
138. Periodieke management rapportages zijn niet aanwezig of deze zijn niet voldoende financieel onderbouwd. MT Notulen en actiepunten lijsten worden niet altijd opgesteld of ontbreken.
139. Het ministerie van OWCS heeft de inkomstenpost "bevordering studie" op hun begroting staan die door het ministerie van financiën op de begroting van het ministerie worden 'geplaatst'. Het ministerie van OWCS kan hier echter geen invloed op uitoefenen, kan geen controle werkzaamheden verrichten, heeft geen inzicht in de transacties en realisatie van deze posten en kan daarom geen verantwoordelijkheid hiervoor dragen.

Omschrijving van de tekortkoming ¹⁵
Daarnaast vindt geen communicatie of afstemming plaats tussen het ministerie van financiën en het ministerie van OWCS voor deze post.
BEGROTING
140. Het begrotingstraject loopt niet adequaat: de begroting wordt opgesteld op basis van de begroting van het voorgaande jaar en niet op basis van de beleidsdoelstellingen van het ministerie waardoor een koppeling tussen het regeerprogramma (beleid) en de begroting ontbreekt.
141. OWCS heeft geen inzicht in de begrotingsrisico's. Zo vindt geen aanpassing van het beleid plaats (prioriteiten en doelstellingen) na begrotingswijzigingen die zowel door het ministerie van financiën worden doorgevoerd als door het ministerie zelf.
AANGAAN VAN FINANCIËLE VERPLICHTINGEN
142. Procedures en richtlijnen inzake consultancybeleid worden niet nageleefd.
143. Procedures en richtlijnen inzake het archiveren van financiële bescheiden worden niet nageleefd.
144. Het proces "Aangaan van Financiële verplichtingen" is volgtijdig niet juist. Bij 2 van de 7 gecontroleerde transacties is de ontvangstdatum van de factuur eerder dan de opmaakdatum van de aanvraag-en bestelbon.
145. Bij het aangaan van verplichtingen ontbreekt de controle vooraf door een bevoegde medewerker of voldoende budget aanwezig is binnen de begroting om de verplichting aan te gaan (check op de toereikendheid van de betreffende begrotingsposten).
146. Bestelbonnen en/of machtigingsverzoeken worden niet geautoriseerd of zijn niet aanwezig.
147. Geen toereikende controle op facturen die betaalbaar worden gesteld en de lijst 'te betalen facturen' die naar het ministerie van Financiën wordt verstuurd.
148. Betalingen worden verricht door het ministerie van Financiën maar hierbij is er geen monitoring of de betalingen juist zijn geboekt in E1 en of de crediteuren tijdig betaald worden.
149. Monitoring ontbreekt op openstaande bestelbonnen met als gevolg dat de aangegane verplichtingen intern onvolledig in beeld zijn.
150. De contractenregistratie is niet actueel en tevens niet gecombineerd met een verplichtingenadministratie.
151. De aansluiting tussen bestelbon en factuur ontbreekt (is een essentieel onderdeel van de zogenaamde "three-way-match").
SUBSIDIEVERSTREKKING
152. Het Programma van eisen is niet geactualiseerd of niet specifiek en meetbaar opgesteld, waardoor controle achteraf niet mogelijk is.
153. Geen procedures en richtlijnen met betrekking tot: - beoordeling en toekenning van subsidies; - betaling van subsidiegelden & monitoring van voorschotten; - afrekening van subsidies; - registratie van de subsidies.
154. Geen interne controle op doelmatigheid van de subsidiegelden die uitgekeerd worden aan externe organisaties met als doel activiteiten te ondernemen die bijdragen om beleidsdoelstellingen te realiseren. De (financiële) beoordeling van de verantwoording van de gesubsidieerde instellingen is uitbesteed aan diverse accountantskantoren, echter hierbij wordt niet altijd een controleprotocol verstrekt, waardoor mogelijk de accountantscontrole niet is gericht op de naleving van de subsidievoorwaarden en de doelmatigheid en de rechtmatigheid van de bestedingen.

Omschrijving van de tekortkoming¹⁵

155. Geen tot weinig formele afrekeningen. Verder ook geen sanctiebeleid/financiële consequenties voor:
- te late indiening afrekening;
 - geen indiening afrekening;
 - niet naleven subsidievoorwaarden.
- Hierdoor hebben de instellingen ook geen incentive om zich te houden aan de geldende voorwaarden van de subsidieverordening.
156. De subsidieverordening wordt niet nageleefd:
- programma van eisen is niet consequent aanwezig en verstuurd naar de te subsidiëren instellingen;
 - subsidieaanvragen van de instellingen ontbreken veelal;
 - het besluitvormingsproces inzake verlenen van subsidie en het vaststellen van de subsidiebedragen worden niet schriftelijk vastgelegd;
 - formeel vastgestelde ministeriële beschikkingen zijn niet consequent aanwezig;
 - ministeriële beschikkingen zijn niet getekend (autorisatie);
 - subsidies worden niet consequent vastgesteld en afgerekend met de instellingen.
157. Getekende ministeriële beschikkingen ontbreken. Afstemming over subsidies tussen het ministerie van Financiën en het ministerie van OWCS ontbreekt. Zo zijn ministeriële beschikkingen niet ondertekend, terwijl de subsidies wel zijn uitbetaald.

MINISTERIE VAN SOCIALE ONTWIKKELING, ARBEID EN WELZIJN

ONDERSTANDSVERSTREKKING

158. Er is geen risicoanalyse opgesteld als basis voor de opzet van de te implementeren beheersingsmaatregelen binnen het onderstandsproces.
159. Niet alle klantdossiers zijn voorzien van de vereiste basisdocumenten. Hierdoor is niet vast te stellen op welke gronden (bewijsstukken) de consultants en vestigingsmanagers hun besluit (advies) hebben gebaseerd. Ook worden de adviezen van de consultants niet altijd in het betreffende klantdossier gearchieveerd.
160. De aanvragen worden niet altijd binnen de wettelijk toegestane termijn van 8 weken afgehandeld. Reden hiervoor is vaak dat aanvragers niet altijd alle benodigde documenten in één keer (tijdig) indienen, waardoor de afhandeling langer dan 8 weken kan duren.
161. De berekening van het onderstandsbedrag bevat fouten. Zo komt het voor dat geen rekening wordt gehouden met de verwervingskosten (beter bekend als de vervoerskosten).
162. Er vindt geen controle plaats op de volledige verwerking van intrekkingen in de uitkeringsadministratie. Intrekkingen hebben betrekking op klanten die geen recht meer hebben op onderstand of waarvan het onderstandsbedrag wordt verlaagd. Tevens is er geen zicht op de status van de geautoriseerde intrekkingen.
163. Periodiek wordt niet gecontroleerd of de cliënten nog recht hebben op de onderstandsuitkering.
164. Er wordt geen aansluiting vastgesteld tussen de onderstand-betaallijst die door het ministerie van SOAW naar de bank wordt verzonden en de door het ministerie van Financiën geboekte onderstandsuitkering in de financiële administratie.

MINISTERIE VAN GEZONDHEID, MILIEU EN NATUUR

ALGEMEEN

165. Tekort aan capaciteit en deskundigheid:
- geen kennis- en dossieroverdracht;
 - vacatures van kritische functies;
 - onvoldoende kennis.
166. Interne controle functie is niet vervuld.

Omschrijving van de tekortkoming ¹⁵
167. De rol en verantwoordelijkheden van de afdeling AO/IB van het ministerie van Financiën ten aanzien van de interne controlefunctie zijn voor het ministerie niet duidelijk gedefinieerd. Daarnaast zijn de interne controles die door de afdeling AO/IC van het ministerie financiën worden uitgevoerd en de rapportages over de uitgevoerde werkzaamheden en eventuele bevindingen beperkt.
168. Periodieke management rapportages zijn niet aanwezig of deze zijn niet voldoende financieel onderbouwd. MT Notulen en actiepunten lijsten worden niet altijd opgesteld of ontbreken.
169. Een actuele parafenlijst ontbreekt.
BEGROTING
170. Het begrotingstraject loopt niet adequaat: de begroting wordt opgesteld op basis van de begroting van het voorgaande jaar en niet op basis van de beleidsdoelstellingen van het ministerie waardoor een koppeling tussen het regeerprogramma (beleid) en de begroting ontbreekt.
171. GMN heeft geen inzicht in de begrotingsrisico's. Zo vindt geen aanpassing van het beleid plaats (prioriteiten en doelstellingen) na begrotingswijzigingen die zowel door het ministerie van financiën worden doorgevoerd als door het ministerie zelf.
INKOMSTEN
INVOERKEURLONEN, AVB EN KEURING PERSONEN
172. Er vindt geen aansluiting plaats tussen ontvangsten die door het ministerie van Financiën in E-one worden verantwoordt en de interne registraties van de uitvoerende organisaties van het ministerie van GMN.
173. Ontbreken functiescheiding tussen inning, bewaring, registratie en verantwoording. Deze functies worden nu door dezelfde persoon uitgevoerd.
174. (Actuele) procedures en richtlijnen inzake de diverse inkomstenstromen ontbreken; werkzaamheden worden vaak verricht op basis van ervaring uit het verleden.
AANGAAN VAN FINANCIËLE VERPLICHTINGEN
175. Procedures en richtlijnen inzake het aanvragen van offertes worden niet nageleefd.
176. Procedures en richtlijnen inzake het archiveren van financiële bescheiden worden niet nageleefd.
177. Het proces "Aangaan van Financiële verplichtingen" is volgtijdig niet juist. Bij 8 van de 9 transacties was de bestelbon achteraf opgesteld.
178. Bij het aangaan van verplichtingen ontbreekt de controle vooraf door een bevoegde medewerker of voldoende budget aanwezig is binnen de begroting om de verplichting aan te gaan (check op de toereikendheid van de betreffende begrotingsposten).
179. Bestelbonnen en/of machtigingsverzoeken worden niet geautoriseerd of zijn niet aanwezig.
180. Geen toereikende controle op facturen die betaalbaar worden gesteld en de lijst 'te betalen facturen' die naar het ministerie van Financiën wordt verstuurd.
181. Betalingen worden verricht door het ministerie van Financiën maar hierbij is er geen monitoring of de betalingen juist zijn geboekt in E1 en of de crediteuren tijdig betaald worden. Daarnaast wordt deze "onzekerheid" van betaling ingecalculeerd middels een opslag in de prijzen die leveranciers aan de overheid in rekening brengen.
182. De contractenregistratie is niet actueel en tevens niet gecombineerd met een verplichtingenadministratie.
SUBSIDIEVERSTREKKING
183. Geen procedures en richtlijnen met betrekking tot: - beoordeling en toekenning van subsidies; - betaling van subsidiegelden & monitoring van voorschotten;

Omschrijving van de tekortkoming ¹⁵
- afrekening van subsidies; - registratie van de subsidies.
184. Subsidieaanvragen worden niet tijdig en/of volledig ingediend.
185. Geen interne controle op doelmatigheid van de subsidiegelden die uitgekeerd worden aan externe organisaties met als doel activiteiten te ondernemen die bijdragen om beleidsdoelstellingen te realiseren. De (financiële) beoordeling van de verantwoording van de gesubsidieerde instellingen is uitbesteed aan diverse accountantskantoren, echter hierbij wordt niet altijd een controleprotocol verstrekt, waardoor mogelijk de accountantscontrole niet is gericht op de naleving van de subsidievoorwaarden.
186. Geen tot weinig formele afrekeningen. Verder ook geen sanctiebeleid/financiële consequenties voor: - te late indiening afrekening; - geen indiening afrekening; - niet naleven subsidievoorwaarden. Hierdoor hebben de instellingen ook geen incentive om zich te houden aan de geldende voorwaarden van de subsidieverordening.
MINISTERIE VAN FINANCIËN
187. Belastingopbrengsten. Het ontvangerssysteem GOS kan geen sluitende overzichten produceren van het verloop van de belastingvorderingen.
188. De post 'Gelden in bewaring' wordt niet periodiek aangesloten met de administratie van de Ontvanger en de Douane.
189. De balansposten 'Gelden in bewaring' en 'Anticipatieposten' worden niet periodiek gespecificeerd en geanalyseerd.

De Rekenkamer merkt op dat door de SOAB nog geen onderzoek is gedaan bij de Douane, de Inspectie der belastingen en de Landsontvanger en dat de SOAB gedurende de eerste helft van 2014 niet in staat werd gesteld om controlewerkzaamheden bij het ministerie van SOAW te verrichten. Andere processen dan Onderstandsverstrekking zijn bij dit ministerie niet door de SOAB getoetst.

Lijst van afkortingen

Afkorting	Betekenis
AO/IC	Administratieve organisatie en de daarin verankerde maatregelen van interne controle
CFT	College Financieel Toezicht
GD	Gewone Dienst
KD	Kapitaaldienst
Lv ABO	Landsverordening Ambtelijke Bestuurlijke Organisatie
Lv ARC	Landsverordening Algemene Rekenkamer Curaçao
Lv CV	Landsverordening Comptabiliteitsvoorschriften Curaçao
PEFA	Public Expenditure and Financial Accountability
RvM	Raad van Ministers
SOAB	Stichting Overheidsaccountantsbureau

Lijst van begrippen

Begrip	Omschrijving
Onderschrijding	de lasten en investeringen die lager en baten die hoger zijn dan in de begroting was voorzien
Overschrijding	de lasten en investeringen die hoger en baten die lager zijn dan in de begroting was voorzien
Subsidieverordening	Eilandsverordening houdende nieuwe regels ter verlening van subsidie, Subsidieverordening Curaçao 2006 (AB 2007, no. 104)